

Belvárosi Harangszó

A SARKAD-BELVÁROSI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG IDŐSZAKOSAN MEGJELENŐ LAPJA

VIII. évfolyam 5. szám

2020. november

Kedves Olvasó!

Cserépedények. Törékenyek, sérülékenyek, mégis évezredek óta használják azokat az emberek, mert jó bennük tárolni, mert kiválóan konzerválnak. Erre nemcsak a szatmári szilvalekvár a példa, hanem azok a *Holt-tengeri tekersek* is, melyeket szintén cserépedények őriztek meg több száz éven keresztül az utókornak.

Cserépedények. Meglehetősen törékenyek, mégis hasznosak a bennük lévő értékek, kincsek miatt. *Pál apostol* önmagát egy ilyen törékeny cserépedényként mutatja be. Akit az Isten mégis fel tudott használni, hogy az evangélium erejét benne elrejtse.

Törékeny cserépedények voltak a reformátorok is. *Luther* a halálos ágyán ezt mondta: *Koldusok vagyunk, ez az igazság.* *Kálvin* is, a maga életére tekintve csak azt tudta mondani: *Egyedül Istené a dicsőség.* Ők is felismerték cserépedény voltukat, vagyis azt, hogy gyöngé, mulandó alakjukat az Isten örök világossága ragyogta be. Nem az edény ereje, strapabírása, kitartása a lényeg, hanem a benne lévő kincs.

S ugyanígy, legyünk bár reformátorok, vagy egyszerű keresztyén hívő emberek, csak olyan cserépedények lehetünk, melyek törékenyek, esendők. Az Isten mégis felhasználhat bennünket arra, hogy kincsét szívünkbe helyezve, láthatóvá váljon az Ő terve és akarata. Bennünket mint cserépedényeket, éppen ez a kincs, ez az erő tart meg. A testünk ugyan törékeny, olykor nagyon is gyenge, de Istennek tetszett az, hogy minket válasszon, és őrzői legyünk az Ő bennünk elrejtett kincsének.

Cserépedények vagyunk, ahogy *Pál* is az volt, és még sokan mások, akik előttünk jártak. Az, amit mondunk, amit magunkban hordozunk, sokak számára ma sem megnyerő. Nem vagyunk népszerűek, sem elfogadottabbak, sőt magunk is érezzük szavaink, létünk sok csorbaságát, hiányosságát, de még félünk, mert oly esendők vagyunk. Cserépedény voltunkból fakad, hogy kicsinek és erőtlennek érezzük magunkat, különösen egy ilyen világjárvány kellős közepén, ahol megremisztenek a számok, ahol a prognózisok

uralma a döntő. *Meddig járhat a korsó a kútra, mikor török el, mikor sérül az életünk, mikor esünk mi is áldozatul valamilyen csapásnak, veszedelemnek, szenvedést okozó bajnak?*

Vannak értékesebbnek tűnő edények is, olyan emberek, akikre talán irigykedünk, hogy milyen megnyerőek, vagy magukkal ragadóak tudnak lenni. Ám lehet, értéktelen tartalom hordozói, bármit is mutasson a felszín. Ma ez a fontos, de Isten előtt a látszat mit sem ér. Ő a kincsét csak oda tudja adni, ahol annak helye van! Harcolunk-e ezért a kincsért vagy inkább kétségbeesünk a helyzetünk és a világ eseményei láttán. *De!!!* Isten hatalma mindennél nagyobb – *Deus semper major* –, amint a latin mondás is tartja, ezért ne kicsinyeljük le Urunkat és munkálkodását, ha az nem válik azonnal nyilvánvalóvá a számunkra.

Jézus a kincsünk, a testté lett evangélium, az Isten földre szállt ereje. Nemcsak az Ő halála a mienk, amellyel mi is meghalunk addigi életünknek, hanem az Ő élete is, amely új távlatot, új reménységet és a lehetőségek új tárházát nyitja meg előttünk. *Mi a ma embere zsigeri félelme?* Az, hogy a halál küszöbén áll, de nem mindegy, miért és hogyan állunk ott. *Pál* Krisztusért állt ott, hogy Jézus élete megmutatkozzon halandó testében.

Jézust ma senki sem látja, csak mi tudjuk Őt megmutatni, hogy ÉL, és munkálkodik. Ezt tette *Pál* apostol, és ez a mi küldetésünk is. Ez a mi kincsünk, melyet cserépedényünkben, vagyis a testünkben hordozunk. A valóságos testünkben, amely sérül, szenved, amelyet féltünk, amelyben oly sok a kívánság és a rosszra való hajlam, és amely oly nagyon törékeny... Mégis ebben a testben kell Krisztust felmutatnunk a világban. Valójában nem a forma a fontos, hanem az igazi és mély tartalom, amely megoldást adhat az élet egészére.

Tegyük úgy láthatóvá Krisztust a világban, hogy beleéljük Őt a mindennapjainkba, hogy Benne bízva végezzük mindennapi munkánkat! Megsérülhetünk, megrepedhet a cserépedényünk, de akkor is hordozzuk az Isten drága kincsét, azt az örömhírt, amelyet Ő küldött ennek a világnak Jézus Krisztusban.

Koncz Zsolt lp.

Templomba hív a harang!

„Zarándokének. Salamoné. Ha az ÚR nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők. Ha az ÚR nem őrzi a várost, hiába óvják azt az őrök. Hiába keltek korán, és fekélyestök későn: fáradsággal szerzett kenyeret esztek. De akit az ÚR szeret, annak álmában is ad eleget. Bizony, az ÚR ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom. Mint a hős kezében a nyílak, olyanok a serdüülő ifjak. Boldog az az ember, aki ihyenekekkel tölti meg a tegzét: nem szégyenül meg, ha ellenségeivel van szóváltása a kapuban.” (Zsoltárok 127)

„Mert ki tesz téged különbbé? Mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, miért dicsekszel, mintha nem kaptad volna?” (1Korinthus 4,7)

Kedves Testvérek!

Kérdések, melyekre nehéz válaszolni, mert nem könnyű szembenézni önmagunkkal, és mindazzal, amit teszünk, mondunk, vagy megélünk. Kérdések, melyek vádolnak, melyek az elevenünkbe vágnak, melyek rákérdeznek életünk érzékeny pontjaira. Nincs kibúvó. *Hányadán is állunk mi Istennel, Krisztussal és saját magunkkal???*

Ezek a kérdések egykor egy egész gyülekezetnek hangzottak el. Ott, ahol a viszály, és ezzel együtt több probléma is felütötte a fejét. Az alapvető konfliktus abban volt, hogy két pártra szakadt a gyülekezet. Az egyik csoport Pál tanítását képviselte, a másik Apollósét. A két tanítás között nem sok különbség lehetett, hiszen mindketten lelki vezetői voltak korábban a korinthusiaknak, ám szavaikat kiforgatva, túl sok okoskodással és göggel, mégis két pártra szakadtak, és alapjában véve a saját igazukat próbálták kizárólagos érvényre juttatni. Mindeközben az Isten ígéje, a megértett evangélium üzenete már egészen távolra került. Csak a vita, és az egyet nem értés maradt meg. Pál egészen odáig jutott, hogy kijelentette: semmi rosszat, semmi ítékezni valót nem tud önmagára tenni, mert igazán nem is ő, és nem is a korinthusiak, hanem Isten fogja megítélni tetteit és szavait.

Mindezek után *három kérdést* tesz fel a gyülekezetnek, és az ott vitatkozó csoportoknak. Ezekre kellene választ adniuk, mielőtt tovább vitatkoznak, vagy ítéletet az egyik vagy a másik vezetőt. Ám ezek a kérdések igazából nem az ítékezésről, az egyet nem értésről szólnak, hanem *az embert keresik*, és arra hívnak, hogy mielőtt bármit tenne, mondana, tegye fel ezeket a kérdéseket önmaga számára.

1. Mert ki tesz téged különbbé? Ez a kérdés nem tárgyakra, nem belső tulajdonságokra kérdez rá, hanem arra, hogy *ki* tesz minket különbbé? Igen,

mert vannak személyek, akik nagy hatást gyakorolnak ránk, olykor úgy, hogy nem is vesszük észre, vagy épp nem ismerjük el. Kezdetben ilyen emberek lehetnek a szüleink, akik egész későbbi életünket megalapozzák, hiszen ők adják az első mintát abból a világból, melybe megérkeztünk. Meghatározó lehet a barátság, hiszen a barátok befolyásolhatják a személyiségünket akár jó, akár rossz irányba. Nem mindegy, milyen barátokat választunk, és így milyen társaságba kerülünk.

Az embert formálják további kapcsolatai: a házastársa, a gyermekei, a rokonai, a munkatársai és hosszan lehetne még folytatni. Sőt olyan emberek is képesek ránk hatni, akikkel sohasem találkoztunk, de valami megragad bennünket, és akár még irányíthatja is gondolkodásunkat. Ilyenek emberek lehetnek a közéleti személyiségek, politikusok, színészek, zenészek... Mennyi és mennyi ember alakíthat és formálhat bennünket, de a kérdés az, hogy ki tesz különbbé? A fentebb felsoroltakban kivétel nélkül ott a lehetőség, hogy jó irányba fejlődjünk, különb emberekké legyünk, de az is, hogy rossz irányba menjünk el.

A korinthusiak meg voltak győződve arról, hogy tudják, mi az igazság, és kire hallgassanak. Pál azt akarja ezzel a kérdéssel sugallni, hogy igazából, aki az embert igazán különbbé teheti, az nem egy másik ember, hanem a (akár egy másik emberen keresztül) munkálkodik Isten. Korábban is erről beszélt az apostol: ő volt, aki ültetett Korinthusban, vagyis, aki elvetette a magot: Isten ígéjét. Apollós pedig öntözte a vetést, adta a további tápanyagot, de a növekedést egyikük sem, hanem az Isten munkálta. Nem emberek azok, akik különbbé formálhatnak minket, hiszen ők is Valakitől kapták a jót, a jobbítás szándékát. Mindennek az eredője, az ősforrása Isten. Ő az, aki embereket vezet, indít, késszé tesz arra, hogy másokat különbbé tegyenek.

2. Mid van, amit nem kaptál? A mindenkori ember gögjiére kérdez rá, mert ki akarja józanítani az elbizakodottságából. Mid van Testvérem, amit ne kaptál volna? Elgondolkodtál már ezen? Ha igen, az már előrelépés, mert mi emberek sokszor magabiztosan azt gondoljuk, hogy annyi mindennel rendelkezünk, annyi mindent elértünk már. Aztán rádöbbenünk, hogy nem minden egyértelmű, és nem olyan természetes. Egészen más, ha valóban ajándéknak fogjuk fel napunkat, a másik embert, a lehetőségeinket, és azt, amire nem is számítottunk, amit csak úgy megkaptunk.

Mennyire nem értékeljük azt, amink van, mert mindig arra vágyunk, ami nincs. És épp a vágyaink azok, amelyek nagyon is túlzóak, mert szüntelenül űznek, hajtanak és sohasem leszünk

elégedettek, sohasem leszünk nyugodtak. Mindig több, nagyobb, elérhetetlenebb kell. S vagy megteszünk érte mindent, vagy fásultan vesszük tudomásul, hogy sohasem érhetjük el. Meg kellene fordítani a látásunkat, és tekintetünket közelebb hozni önmagunkhoz, és észrevenni olyan dolgokat is az életünkben, amelyek értékesek, lehet nekik örülni, és értük hálát adni. *Vörösmarty Mibály* nagyon jól megfogalmazta ezt:

„Kívánod ami nincs,
S nem kapható,
S mid van, kezéd között
Olvad mint hó.”

Ez a mai ember betegsége is, amely úgy látszik, minden korban jelen volt. Nem becsüljük meg azt, amink van, és sokszor olyasmira vágyakozunk, amit nem érhetünk el. Milyen jó lenne belátni, hogy mindent Istentől nyertünk. Mindenünk, amink van, Tőle van. Ekkor másképpen tekintenénk az életünkre, a világunkra. Egy kedves ajándékot nagyon tudunk őrizni, és azt szoktuk mondani: vigyázunk rá, mint a szemünk fényére. Miért ne lehetne ezt kiterjeszteni az életünk valamennyi dolgára, emberére? Akkor felismernénk végre, hogy mindenünk, amink van, Istentől van. Így pedig valóban ajándékként értékelnénk a világunkat, annak minden részletével, és sokkal jobban becsülnénk azt.

3. Ha eljutottunk odáig, hogy felismertük, semmink nincs, amit ne kaptunk volna, akkor *mit dicsekszünk azokkal?* Pál apostol a saját életére tekintve mondja egy másik levelében: *Nem én, hanem az Istennek bennem lévő kegyelme.* Ezt kellene mondanunk nekünk is mindarra, amit elértünk. Isten nélkül nem jutottunk volna el odáig, ahol most vagyunk. Isten nélkül nem ülnénk ezekben a padokban, nem lenne erőnk mindennapi munkáinkhoz, nem lennének gyermekeink, unokáink. Isten nélkül nem érhattünk volna semmit sem el az életben, és igazából nem lenne semminek értelme.

Sokan el is jutnak odáig, hogy nem találják életük értelmét, hogy miért kellene még küzdeniük, erőlködniük. Nincs mivel dicsekedniük, hiszen mindent úgy kaptunk, de ez a keresztyén embert mégis hálára ösztönözi. Leszállít a magas lóról, és megtanít az alázatra. Megérteti velünk, hogy jobban kell becsülnünk azt, amink van, ahelyett, hogy olyasmikre törekszünk, amit nem tudunk elérni. Sőt, arra is megtaníthat minket, hogy kérjünk. Kérjünk az Istentől: erőt, lehetőséget, útmutatást, vezetést, de bízzuk Rá, annak az eldöntését, hogy képesnek és erősnek tart-e minket arra, hogy megadja azt, amire mi oly nagyon vágyunk. Ám az apostol a megelégedésre, a már kapottak elfogadására ösztönöz.

Harriet Beecher Stowe elutasított minden elismerést a „*Tamás bátya kunyhója*” megírásáért: „*Hogy én lennék a »Tamás bátya kunyhója« szerzője? Nem, semmi hatalmam nem volt a történet fölött! Az Úr írta, én pedig egyszerű eszköz voltam kezében. Az egész történet megjelent előttem a gondolataimban, egyik kép a másik után, és én szavakba foglaltam Őket. Egyedül Istené a dicsőség.*”

Tanuljuk meg mi is igazán ezt érezni, sőt kimondani! *Kálvin János* egész életének ez vált a jelmondatává: *Soli Deo Gloria!* – *Egyedül Istené a dicsőség!* Amen.

Koncz Zsolt lp.

„Amikor felismertem, hogy Isten igazsága nem más, mint könyörületesség, mellyel minket igazaknak számít, ebben kaptam meg a segítséget.

„Igaz” és „Isten igazsága” ezek az igék villámcsapásként hatottak lelkiismeretemre. Megborzadtam, amikor hallottam őket. Ha Isten igazságos, akkor büntetnie kell. De amint egyszer ebben a toronyszobácskában tépelődtem ezek fölött az igék fölött: „Az igaz ember hitből él” (Róm 1,17) és „Isten igazsága”, Isten kegyelméből ezt gondoltam: Ha nekünk, mint igazaknak, hitből kell élnünk, és ha Isten igazsága minden hívőnek üdvösségére van, akkor az nem lehet a mi érdemünk, hanem csak Isten irgalmassága. Mert Isten igazsága az az igazság, mellyel minket Krisztus által igazzâ tesz és megvált. Így ezeket az igéket megszerettem. A Szentírás értelmét ebben a toronyban tette világossâ előttem a Szentlélek.

Most kezdtem megérteni, hogy ennek az igének: az evangéliumban Isten igazsága jelentetik ki, az az értelme, hogy ti. ez az igazság elfogadott (passiv) igazság, mellyel minket a kegyelmes Isten igazzâ tesz a hit által, amint megíratott: „Az igaz ember hitből él.”

Ekkor úgy éreztem, mintha teljesen újjászülettem volna s mintha tárt kapukon át magába az Édenkertbe léptem volna be. Erre előttem az egész Szentírás más értelmet nyert.”

(Luther Márton)

Milyen év 2020?

Milyen év 2020? Olyan... zavaros, semmilyen, vagy olyan, amilyenné tettük, vagy tenni szeretnénk. Talán nem ért egyet velem mindenki, de ezekben a - pandémia uralta - hónapokban arra döbbsentem rá, hogy ugyan sok külső dolog és körülmény befolyásolja és határozza meg az életvitelünket, de a saját házunk tájáért, hogy ott rend legyen, mi vagyunk a felelősek. Számomra kijózanító hatással bír a járvány és annak minden következménye. Kijózanított, hogy bármennyire is megszervezhetjük teljes odaadással már január hónapban (mert szeretünk előre tervezni) az életünket, legyen az családi, gyülekezeti vagy épp nőszövetségi, nem a mi uralmunk alatt áll. De az már igen, hogy ezekből a tervekből a megváltozott körülmények között, mi valósítható meg biztonságosan, kicsit másként, mégis teljes értékűen. Nagyon nehéz ezt az egyensúlyt megtalálni. Egész eddig ezt próbáltuk, ma is tanuljuk, hogy betölthessük a feladatunkat, melyet Istentől kaptunk.

Nagy feladatunk van nekünk, nőszövetségi tagoknak abban, hogyan éljük meg ezt az egész helyzetet. Minden bizonnyal valamennyien keresztülmentünk a döbbenet, a félelem, az értetlenség, a kiúttalanság, de az érdektelenség vagy épp az ignorálás fázisain. Minden próbatételnél az a legnagyobb kérdés, hogy azt hogyan építjük be az életünkbe, és milyen konzekvenciát vonunk le. Mi az a tanúság, mellyel többek, erősebbek, netalán bölcsőbbek lettünk?! Hogyan tudunk alkalmazkodni, új felismerésekre jutni és azokat beépíteni a hétköznapi és helyi nőszövetségi életünkbe?

Innen nézve még nagyobb áldásnak tekinthetjük azt, hogy a korlátozások előtt olyan nagyobb közösségben lehettünk együtt, mint a Kárpát-medencei Imanap adományának ünnepélyes és jelképes átadása *Mezőgyánban* február legvégén, illetve március elején az *Ökumenikus Világimanap*. Isten mindig elkészíti az alkalmakat, de mi sokszor csak később értjük meg azok teljes, bennünket erősítő és reményt adó üzenetét.

A *Sarkad-Behárosi Nőszövetség* is új utakat és lehetőségeket keresett egymás és felebarátaink erősítésére ez év tavaszától. A személyes találkozás lehetősége ugyan egyik pillanatról a másikra elillant, de felértékelődött a testvér hangja a telefon vonalán keresztül, az sms, a Messenger és video üzenetek szívmengető és bátorító hatása. Nőszövetségi tagjaink kétharmada rendelkezik Facebook profillal, ezért úgy döntöttem, hogy az áprilisi nőszövetségi találkozónk nem marad el, csak „átköltözik” az online térbe. Némi előzetes telefonos egyeztetés és

technikai előkészület (saját zártkörű Facebook csoport létrehozása) után, 2020. április 6-án beköltöztem a legerősebb internetes hozzáféréssel rendelkező, általunk csak „Kis Foglalkoztatónak” nevezett helyiségbe, és megpróbáltunk mindnyájan csatlakozni. És láss csodát, kissé döcögősen, de néhány perc elteltével „együtt voltunk”. Ki-ki a saját otthonában, de azt az időt elkülönítve a Nőszövetség számára. Számomra ez maga volt a csoda. Bár mindent elő- és odakészítettem, mégis tartottam attól, milyen lesz csak a „monitornak” beszélni, lehet-e tényleg így is találkozni? Lehetett. Ugyan valóban a képernyőhöz beszéltem, de a tagok bejelentkezése, kedves, rövid üzenetei „megjelenítették” előttem lényüket, mosolyukat, és már nekik szólt minden. Együtt voltunk. Igét olvastunk. Imaközösséget alkottunk. Szó esett szinte minden olyan dologról, mely akkor a leginkább foglalkoztatott bennünket: online istentiszteleti alkalmak, húsvét, úrvacsora, gyülekezeti újság, Hírlevél... Lélekben összekapcsolódtunk egymással és a mi mennyei Atyánkkal, hogy érezzük, nem vagyunk egyedül, és Isten segítségével képesek leszünk ezt a helyzetet is megoldani, túlélni, sőt a javunkra fordítani. Végül egy régi, de nagyon szemléletes és egyszerű kísérlet (fehér tányér, kávé, méces, üveg pohár) mutatta meg újra a számunkra, hogyan könyörült meg Isten az emberen. Áldott Feltámadást kívánva zárult online gyűlésünk.

Május elején is online tartottuk gyűlésünket, átélve a megszerzett technikai „jártasság” érzését, de már nagyon vártuk a személyes találkozás lehetőségét, mely 2020 júniusában adatott meg. Arcmaszk, védőtávolság, kézfertőtlenítő illat, kijelölt helyek, de már „offline”, személyes közösségben, a Templomban. Semmi különleges nem történt, mégis minden különleges volt. Értékeljük a szokásost, a normálisnak és mindennapinak tekinthető mondatokat és mozdulatokat. Terveztünk és újra-terveztünk a járványügyi intézkedéseknek megfelelően, és igyekeztünk a józan felelősségvállalás talaján állni. Ez nem könnyű, mert a „kiszabadulás” könnyen elragadhatja az embert olyan irányba, mely nem előre visz, hanem alattomosan visszafordít.

Ősz van. Itt van. Újra, s hogy szép lesz-e? Nem tudom. A vírushelyzet egészen más lett, mint korábban volt, de a józanságra és fegyelmezettségre, az Isten gondviselő voltába való hitre nagyobb szükségünk van, mint bármikor. Arra az Istenre, akiről azt valljuk, hogy szeret minket, hogy kegyelmes hozzánk, aki a javunkat akarja és nem a romlásunkat. Arra az Istenre, aki a Teremtés pillanatától kezdve az ÉLET mellett döntött, és

minket is megajándékozott azzal. Ne herdáljuk el! Ne tekintsük zsákmánynak, hanem éljünk vele!

Sokat tanulhattunk a mögöttünk lévő hónapokban önmagunkról, a családukról és a hivatásunkhoz való viszonyunkról, épp úgy, mint az Istennel való kapcsolatunkról. Ebben volt segítségünkre a szeptember elején tartott nőszövetségi gyűlésünk is, melyen elővettünk egy elfeledett, de valós történelmi eseményt, mely arra döbentett rá bennünket, hogy „nincs új a nap alatt”...

A *kolera* (baktérium okozza) az emberiség történetének egyik legpusztítóbb járványa, mely a 19. század elején jelent meg Európában, és több hullámban, milliós áldozatot követelt. Ugyanakkor a járvány megvilágosodást jelentett a hazai társadalmi viszonyok és közállapotok tarthatatlanságát tekintve. A legsúlyosabb az 1831–32. évi kolerajárvány volt, amely valósággal sokkolta a korabeli társadalmi és szociális viszonyokat. Debrecenben 1831 júniusának végén jelent meg a betegség és szeptember végéig tartott. A templomok hónapokon keresztül zárva maradtak, de a hívek mégsem maradtak lelki táplálék és reménység nélkül. Ezt mutatja meg a *Református Művelődéstörténeti Füzetek* keretében nemrég megjelent egykori debreceni prédikátor, későbbi püspök, *Szoboszlai Pap István* (Ujfehértó, 1786 – Debrecen, 1855): *Könyörgések és prédikációk a kolerajárvány idején (Debrecen, 1831)* című kiadványa.

Betekintést nyerhetünk abba, hogy a kor technikai lehetőségeinek megfelelően a református egyház hogyan viszonyult a járvány okozta történésekhez, és hogyan fordult oda és ment közel híveihez. Megtudhatjuk, hogy az igehirdetéseket több ezres példányszámban nyomtatva juttatták el az emberekhez házanként, hogy amikor már javulni kezdett a helyzet, akkor elsőként a szabadtéri istentiszteleteket engedélyezték, de azt is, mikor térhettek vissza a Templomi alkalmakhoz, és hogyan adták meg az áldozatoknak az illő végtisztességet a járvány elmúltával. Az igehirdető az események értelmezését kívánta megadni a hívő ember számára, de mindig mély biblikussággal, és a vigasztalás célkitűzésével, hogy minden a békeségteremtés eszközévé válhasson. Szeretettel ajánlom e prédikációk személyes olvasását és közös tanulmányozását nőszövetségeink számára.

2020 tavaszától kezdve megváltozott a világ, az ország, az egyház, a gyülekezetek és a mi személyes életünk. Tántoríthatatlannak látszó fejlődni vágyásunk térdre rogyott, hiszen a COVID-19 könyörtelenül megálljt parancsolt. Megtorpantunk, de felálltunk és ma is küzdünk. A kérdés: Hogyan? Legyen minden a régi? Semmi sem

lesz a régi. A régi elmúlt. Ne a régiért küzdjünk, hanem egy olyan új, megújított élet lehetőségéért, melyben nem az egyéni érdek mindenhatósága trónol, hanem ahol a MINDENHATÓ ISTEN jelenvalósága tündököl. Nincs más megoldás. Nincs más kiút, csak az Istenhez való odafordulás útja. Isten velünk van. Isten mellettünk áll.

Végezetül mindannyiunk erősítésére álljon itt az idei Teremtés hetének vezérigéje, hogy lássuk teremtési helyünket, és megértsük, elfogadjuk feladatunkat és reménységünket: „*Sőt, dicsekszünk a megpróbáltatásokkal is, mert tudjuk, hogy a megpróbáltatás szüli az állhatatosságot, az állhatatosság a kipróbáltságot, a kipróbáltság a reménységet; a reménység pedig nem szégyenít meg, mert szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adott Szentlélek által.*” (Római levél 5,3–5).

Koncz-Vágási Katalin lp.
a Nőszövetség elnöke

Elérkezett az idő, hogy megmértelessünk

Életfegyelem és felelősségvállalás - határozza meg az aktuális mottót Bagdy Emőke. Az országos hírű klinikai szakpszichológussal beszélgettünk lelki egészségéről, pandémiáról, társadalmi reakciókról és arról, hogyan tehetnének elviselhetőbbé gyermekeink számára ezt a végeláthatatlan vírushelyzetet.

– **Októberben tartják a lelki egészség világnapját. Mi magyarok foglalkozunk a lelkünk egészségével? Van időnk, energiánk, tudjuk egyáltalán, hogyan kell figyelni rá?**

– A lelki egészség szimbolikus fogalom. Nem beszélhetünk róla a test egészének az egészsége nélkül. Az egész valónk harmonikus összhangban való működése, maga az egészség. Mint ahogyan egy nagy zenekarban mindenki a helyén muzsikál és van egy karmester, aki vezényel, hogyan történjenek a dolgok. Tudományos hálózat-elméleten alapuló jelentős felfedezés a test-elme koncepció, mely szerint az elme az egész test minden porcikájában benne van. Amikor inger ér minket a körülöttünk lévő világból, az elménk beindít egy folyamatot, az adott érzelmi állapotnak megfelelően, ligandok – fehérjetermészetű anyagok – áradnak szét ionszatomnákon keresztül a testünkben, minden pici sejthez elviszik a hírt, hogy mi van odafönt, mire készüljön az egész organizmus, ezért minden sejtünk nemcsak sejt, hanem tud mindent a nagy egészről.

– **Innen jön az az elképzelés, hogy képesek vagyunk megbetegíteni magunkat?**

– A testi és a lelki egészség, test-lélek-szellem olyan egység, amiből kár lenne valamit kiemelni. A lelki egészség nincs önmagában. Akármilyen testi bajom támad, rezdül a lelkem és fordítva is így van, a rendszer nem szedhető szét. A pszichoszomatikus hálózatelmélet magyarázhatóvá tette, hogy miért és hogyan tudjuk betegíteni saját magunkat, hogyan alakulnak ki például a stresszbetegségek. Sajnos rögtön azt is hozzá kell tennem, hogy jelenleg a magyar egészségügy, nem egészségügy, hanem betegségügy, mert akkor kezd meg a működését, amikor az ember már bajba jutott. A prevenció nagyon fontos volna, annak a tudatosítása az embereknél, hogy mit tegyünk meg az egészségünkért, mit tegyünk meg azért, hogy megelőzzük a bajokat.

– Hogyan lehetne ezt elérni?

– Az orvosok arra vannak képezve, hogy testtel, a szervekkel foglalkozzanak, nem a nagy egészszel. Ha fáj a gyomrom, kivizsgálják és adnak rá gyógyszert, de senki nem foglalkozik azzal, hogy a bajoknak lelki háttere is lehet. Lelki gondozás kellene, az antidepresszánsok, nyugtatók, szorongásoldó gyógyszerek helyett a pszichológusok beépülése az egészségügybe. Például fontos lenne televíziós műsorokat készíteni, szisztematikusan a lelki és egzisztenciális problémáknak, a testi bajokkal való összefüggéséről, hogy megértsék az emberek az egészségre vonatkozó felelősségüket és a tennivalókat. Ahogy odaállítunk egy pedagógust, hogy tanítsa a gyermekeinket, úgy szükség lenne a pszichológiai gondozásra is. Mondok egy példát. Autóvezetésből vizsgáznunk kell, de ki vizsgáztat minket le abból, hogyan váljunk jó szülővé. Sajnos ma már nem tudja a családi élet biztosítani azt, hogy belenőjünk a szülői teendőkhöz, mint ahogy régen evidens volt, láttuk mit hogyan csinálnak a nagyszüleink, szüleink. Ma kínlódnak az anyukák tanácstalanul, mit csináljanak a gyerekükkel, szoronganak, hogyan is kellene nevelni őket.

– Ez most fokozottan igaz a pandémiás időszakban. Mekkora szükség lenne a lelkünk gyógyítására...

– Amikor kitört a járvány, én azonnal házi felvételeket készítettem és a könyvemmel együtt, ingyenessé és letölthetővé tettem egy 5 egységből álló relaxációs programot, hogy mit tegyen az ember, ha szorong, ha alvászavara van, ha napközben feszült, hogyan oldja a stresszt, stb. Minden fórumon megszólaltam, nyilatkoztam, megpróbáltam segíteni az embereknek, hogy megmagyarázzam, mi történik akkor, ha izolációs helyzet, bezártság, karantén van. Ez egy felfokozott feszültségállapot, amelyben más törvények kezdenek működni. Írtam egy rövid

útmutatót is: Hogyan alkalmazkodjunk a világjárvány kihívásaihoz címmel, amelyben konkrét praktikus tanácsokat adtam. Ez a hozzáállás nagyon hiányzik mások részéről.

– Mi a személyes tapasztalata, hogyan alakultak az emberi kapcsolatok az első hullám alatt?

– Ha ebbe a mesterséges lombikhelyzetbe, ebbe a zárt lélektani térbe kerülünk, akkor nagyon kell vigyázni. Ha szereted a másikat, még jobban fogod szeretni, a szimbiózisban a pozitív energiák összeadódnak, felerősödnek. Ellenben, ha rosszban vagytok, vagy feszültség van köztetek, akkor az energiák egymásnak feszülnek, és ez felrobbanthatja a lombikot. Én a pandémiás időszak alatt folyamatosan fogadom a pácienseket és azt tudom mondani, hogy nagyon magas a pánikbetegek aránya és a párkapcsolati krízisek száma. Ez a kettő vezető tünete a jelenlegi Covid-állapotnak. De hogy jót is mondjak, pozitív hatása is volt a karanténnak, ugyanis az első hullám alatt gyarapodott a házasságkötések száma. Arra nézve nincs számszerű adat még, hogy hányan döntöttek úgy, hogy szétváljanak az útjaik, de én azt tapasztaltam, hogy megnövekedtek a kapcsolati fellazulások is.

– Hogyan éljük meg a második hullám viszontagságait?

– Amikor egy stresszhelyzet krónicizálódik, azaz van egy láthatatlan ellenség, a vírus és nem tudjuk vele szemben felvenni a harcot, csak küzdünk, hogy megtaláljuk az ellenszerét, az egy hadiállapotnak feleltethető meg. Amikor megvan a biztos rossz, de mi hétköznapi emberek tehetetlenek vagyunk vele szemben, akkor belefárad a lélek abba, hogy várni kell. Türelemmel lenni, még nincs megoldás és kialakul egy pszichikai lefáradás, amit közönynek nevezünk. Mi most jelenleg egy meglehetősen elfásult lelkiállapotban vagyunk. Ahol egyrészt az okos agyunk, a bal agyfélteke felfogja, hogy nagy a veszély, az érzelmi agy pedig azt a félelmet, amit hordoz, állandóan distresszként, rossz stresszként megélve, különböző feszültségi tünetekben reagálja ezt le. A test ezeket kóbor feszültségekként, különböző csatornákon kifejezésre juttatja. Például sok az álmatlanság, diszfunkció, kifáradás, kimerülés, aggodalmaskodás, és változatlanul nagyon magas a pánikbetegek száma. A pánikbetegség már egy betegségi szintre jutó olyan félelem, ahol az illető úgy érzi, hogy megsemmisíti az a helyzet, ami ellen nem tud védekezni. Itt aztán nincs kétség, ebben a helyzetben pszichológusra, pszichiáterre van szükségük az embereknek.

– Milyen egyéb attitűdökkel találkozhatunk még a vírushelyzettel kapcsolatban?

– Alapvetően az határozza meg az emberek viselkedését, hogy elfogadják-e a szabályokat, vagy sem. Sok esetben lélektani elhárítások indulnak be tömegszinten. Az egyik ilyen folyamat, a tagadás, amikor azt mondom, hogy olyan félelmetes valami, hogy nem is létezik. Ne csapjatok már be, nincs is Covid. A következő reakció, az annulláció, amikor nem veszek róla tudomást. Mintha nem is létezne. Tudom, belátom, hogy van, de mivel úgysem kerülhetem el a sorsomat, feltartom a kezem és azt mondom: lesz, ami lesz. Sajnos, sokan vannak ilyenek. A következő lelki elhárítás, a projekció. Amikor keresem a felelőst, összeesküvés elméleteket gyártok, ekkor jönnek a kóros, káros tévképzetek, amit villámgyorsan átadnak egymásnak az emberek és ez egy kártékony hírterjesztés. Amikor már nagyszámú népeesség állít valamit, akkor hasadás jön létre, két tábor alakul ki, akik hajlamosak egymásnak támadni. De mielőtt egymásnak mennének, hogy elkerüljék az összecsapást, elkezdnek bűnbakot, felelőst keresni. Ilyenkor általában jelentős személyiségeket tesznek meg felelősnek, kimondják, hogy ő az oka mindennek. Ez a jelenség a „feszítsd meg őt” effektus. Ezek mind olyan jelenségek, amik lehetőségként benne vannak a levegőben. Nagyon sok függ attól, hogyan tartjuk egyénileg és kollektíve kézben ezeket a folyamatokat. Tudatosság nélkül nem megy.

– Mi felnőttek még valahogy túléljük ezt a helyzetet, de mi zajlik a gyermekek lelkében? Mit fognak fel ebből az egészből?

– Én két dolgot tennék. Csinálnék olyan gyerekmaszkot, ami nagyon mókás, vicces, „szeretik hordani” a gyerekek, akár jutalomként is funkcionálhat, ha valaki ügyes, vagy jól teljesít, kaphat egy még különlegesebbet. Olyan maszkra lenne szükség, ami bőrbarát, légáteresztő szűrős, valahogy kíméletesen rátapad a bőrre, és ezáltal nehezebben is lehet leszedni. A gyerekek számára élménnyé tenni valahogy a maszkviselést, hogy meg tudjuk védeni őket is, mert ők a legkiszolgáltatottabbak. A társadalom többi tagjánál csak a fegyelmezettségen múlik minden. A másik dolog, amit tennünk kéne, hogy mesékkel, történetekkel megértetjük, közelebb hozzuk a hozzájuk ezt az egész pandémiás helyzetet. Minden tisztelt meséirót könyörögve kérek: írjanak meséket! Megírhatnák oly módon, hogy a gyerekek számára egy izgalmas kaland legyen, amiben ők a hősök. Mondok egy példát. A gyerekek jönnek és segítenek a felnőtteknek, mert a felnőttek ügyetlenek és minden a gyerekeken múlik. Meg kell menteniük a világot, maszkban vannak és felveszik a harcot a láthatatlan vírussal. Mindenféle trükkre, csodára, varázslatra van

szükség, hogy láthatóvá tegyék, mert csak akkor tudják elpusztítani. Olyasmi lehetne, mint Harry Potter.

– Mit üzen útravalónak?

– Életfegyelem és felelősségvállalás. Az embereknek meg kell érteniük, hogy felelősek vagyunk egymásért. Alárendelem magam a szabályoknak és elfogadom azokat. Elérkezett az idő, hogy megmértecssünk!

*Kisfaludy Nóra
vasarnap.hu*

* * *

„A józanul ítélők előtt mindig bizonyos lesz, hogy az emberi lélekbe bele van vésve az istenség érzete, melyek kitörölni sohasem lehet. Sőt hogy az istenség létezéséről táplált meggyőződés mindenkivel vele születik és mintegy a velőkbe van rejtve, bőséges bizonyíték erre éppen az istentelenek makaessága, akik bármennyire tusakodjanak is, mégsem tudják megszabadítani magukat az Isten félelmétől... Mert a világ, (...) amennyire tőle függ, igyekszik az Istennek minden benne levő ismeretét kiirtani s imádását mindenképpen megrontani. Csak azt állítom, hogy midőn az ostoba megátalkodottság, melyet az istentelenek az Isten megvetése céljából magukra erőltetnek, lelkükben sorvadoz: él és lépten-nyomon előtör az istenségek érzete, melyet oly igen óhajtának magukból kioltani. Ezekből világos, hogy Isten ismerete nem oly tudás, melyet csak az iskolában tanulunk, hanem oly ismeret, mely anyánk méhétől fogva mindig velünk van.”

(Kálvin János)

„Íme, kijelentem, hogy én abban a hitben akarok élni és meghalni, amelyet nekem Ő adott, semmiben sincs reményem, menedékem, csupán abban, hogy engem kegyelméből fiává fogadott, ezen alapszik minden üdvösségem. Magamhoz ölelem kegyelmét, amelyben a mi Urunk Jézus Krisztus által engem részesített, szenvedésének, halálának érdemét elfogadva, hogy minden bűnöm eltemesse. Kérem is Őt, hogy ennek a nagy Megváltónak miérettünk, szegény bűnösökért kiontott vérével engem úgy mosson, úgy tisztítson meg, hogy előtte az Ő képét hordozva megjelenhessek.”

(Kálvin János)

A magyar Golgota

Kossuth Lajos az 1848–49-es szabadságharc leverését követő megtorlás legtragikusabb napját, 1849. október hatodikát a „magyar Golgotaként” említette még időskorában is. Ekkor végezte ki a győztes Habsburg Birodalom, a másfél évig tartó forradalom és szabadságharc szimbolikus személyeit. Az Aradon kivégzett tizenhárom katonatiszt mellett Pesten golyó által meggyilkolták *Batthyány Lajos* miniszterelnököt. A tizennégy mártíron kívül a hadbírótság számos ember felett hozott halálos ítéletet, akiket hosszabb-rövidebb ideig börtönbe zártak.

A szabadságharc leverését követő évek nemcsak az elítéltek számára jelentettek rettegéssel teli éveket, hanem minden ember számára, aki bármilyen módon támogatója volt a forradalomnak. Mindenkinek tartani kellett attól, hogy a szabadságharcra kapcsolatos tevékenysége miatt a Habsburg-hatalom bíróság elé idézheti, ezért az 1849 októberét követő hónapok több ezer ember számára az ország területén belüli bujdosást vagy kényszerű emigrációt jelentettek.

Az elítéltek, a bujdosásra kényszerítettek között a magyar reformátusság több kiemelkedő alakját találjuk. Elsőként a szabadságharc kiváló katonáját, *gróf Wartensleben Ágostont* (1804–1875) érdemes kiemelni. Őt Aradon a haditörvényszék felségárulás vádjában bűnösnek találta és halálra ítélte. A vádlott hiába tiltakozott azzal, hogy 1828-ban lemondott hadnagyi ragjáról és véglegesen kilépett a császári hadseregből, a hadbírótság nem vette figyelembe a védekezését, és november 5-én golyó általi halálra ítélték. Pár nappal később *Haynau* „kegyelemből” az ítéletet tizennyolc évi vasbilincsben töltendő várfogságra módosította. A rabság helyét a kufsteini várban jelölték ki, ahol a gróf elkezdte leülni a reá kiszabott ítéletet. Fogságban csak egy évet kellett töltenie, mivel családjának felülvizsgálati kérelme eljutott a császári udvarba, ahol *Wartenslebennek* adtak igazat, mivel bizonyítottá vált, hogy 1828-tól nem volt a Habsburg-hadsereg katonája. A grófot bár a börtönből kiengedték, de évekig megfigyelés alatt tartotta az osztrák titkosrendőrség. Az ő nevének emlékét őrzi a Gyömrői Református Egyházközségnek ajándékozott úrvacsorai kelyhe és a kufsteini várban található rab magyar katonák emléktáblája.

A református lelkészek közül *Könyves Tóth Mihály* (1809–1895) debreceni lelképásztornak kellett az egyik legsúlyosabb büntetést elsenvednie. Ő a forradalom ügyét teljes őszinteséggel támogatta, a szabadságharc melletti kiállását több prédikációjában

is a hallgatóság tudára adta. A hadbírótság először őt is halálra ítélte, amely döntését később hosszú várfogságra módosította. A lelkész 1856 áprilisában szabadult börtönéből, de lelkészi vagy tanári állást nem kaphatott, ezért mint egyházkerületi levéltárnok, később a Debreceni Református Kollégium és a Debreceni Református Egyházközség számvevőjeként, majd a püspöki iroda vezetőjeként dolgozott. Az 1860-as évektől újra lelkészi szolgálatot végezhetett, karcagi, majd debreceni lelkésznek választották.

1871 decemberében a *Vasárnapi Újság* című hetilap a portréjával ellátott másfél oldalas cikkben ezekkel a szavakkal emlékezett vissza a szabadságharc alatti cselekedeteire, a börtönéveire: „1849-ben a törvényhozás Debreczenbe költözvén, K. Tóth Mihály országos elismerést nyert úgy szabadszellemtű működése, mint hatalmas szólása által. Márczius 15-én, s később a muszkák bejövetelekor ehrendelt országos böjt alkalmával tartott egyházi szónoklatai nemcsak a hazafiak előtt tették feledhetetlenné, hanem a bosszúálló hatalom által is a bűnrovásra írtak. S midőn a forradalomnak vége lőn, augusztusban elfogatott s beszédei nyilvános visszavonására és meghazudtolására rá nem bírathatván, mint lázító és ellenszegülő, november 30-án kötél általi halálra ítéltetett; az ítélet azonban kegyelem útján húsz évi vasban töltendő börtönbüntetésre szelídítettet. A húsz évből hetet csakugyan ki is töltött, részint az olmuetzji, részint a josphstadi várbörtönökben.”

A katonák és a lelkészek mellett a protestáns felekezetekhez tartozó képzőművészek is kiálltak a forradalom ügye mellett, akik közül többeknek a szabadságharc bukása után a hadbíróstagon kellett felelniük. Az európai híru munkácsi művészi vasöntöde legjelentősebb mintakészítője, a református felekezetű *Schossel András* (1824–1874) volt. Ő alkotta meg az első Kossuth-szobrot 1848 októberében. A kisméretű műalkotás öntöttvasból készült, és a klasszicizmus stílusjegyeit viseli magán. A szobor elkészítése miatt *Schossel* a szabadságharc leverése után a munkácsi várbörtönben töltötte le több éves büntetését.

Tompa Mihály (1817–1868) református lelkész, a 19. századi magyar irodalom kiemelkedő alkotója volt. Lelkészként Bején, Keleméren, majd 1852-től élete végéig Hanván szolgált. A forradalom és szabadságharc idején tábori papságot is viselt, barátság fűzte *Petőfi Sándorhoz* és *Arany Jánoshoz*. Leghíresebb verse *A gólyához* címmel jelent meg, amely a Habsburg-hatalom számunkérését vonta maga után. Művében a szabadságharc leverése utáni tragikus idők fájdalma szólal meg.

Millisits Máté
művelődés-történész

A Bor

Míg a kenyér biológiai életünk egyik nélkülözhetetlen tápláléka és az élet, valamint az életben maradás jelképét hordozza magában, addig a bor inkább az egészségünkre gyakorolt jótékony, vagy mértéktelen fogyasztása esetén, káros hatása miatt van a köztudatban. Ám a bor több ennél. Sokaknak a mindennapjaihoz is hozzátartozik. Történelme van: nagy hatást gyakorolt a sokszínű kultúrákra, azok szerteágazó művészetére, de a gazdaságra is.

Országunk legrégebbi bencés kolostorának, a Pannonhalmi Főapátság alapító okiratában már van utalás a bor kultúrára. Talán egyedülállóan himnuszunkban is említést kap. *Erkek*: Hunyadi László operájában is megénekeltek. Szinte minden művészeti ág a maga eszközeivel kifejezésre juttatja az emberiség borral való kapcsolatát, legyen az költészet, festészet, zene, népdalok, vagy épp a közmondások és a szólások. Az orvostudományban is találkozhatunk a borral, de még a filozófia világában is hagyott nyomot.

A Biblia is számtalanszor említi a szőlőből frissen kipréselt levét, amit mi mustként ismerünk, és az ebből készített alkoholtartalmú italt: a bort. Leírja az emberre gyakorolt hatásait, melyek lehetnek kifejezetten jótékonyak, de ugyanígy lehetnek károsak, esetleg már veszélyesek is. Vannak olyan részek a Bibliában, ahol teljes tiltás van érvényben a bor és mindenféle részegítő italnak a fogyasztására (pl. Bír 13,3–4, 4Móz 6,4). A tiltás megszegése halálbüntetéssel is járhatott (3Móz 10,9). Pontosan meghatározott mennyiségről az áldozati kultusszal összefüggésben olvashatunk (2Móz 29,40–4Móz 15,10), viszont nincs egyértelmű igazodási pont a mennyiséget illetően, ha élni szeretnénk azzal. A Biblián kívüli forrásokról is elmondható ez, akár tudományosak, hétköznapi vélemények vagy tapasztalatok legyenek.

A kérdés ezek után, hogy mitévők legyünk? Igyunk-e bort vagy ne, ha igen, akkor miért és mennyit, ha nem, akkor miért nem, és ennek lehetnek-e jó, esetleg kevésbé jó következményei? Nem mellékes az sem, hogy magam is érintett vagyok ebben, mert szeretem a finom vörösborokat, és elég nehéz volt dönteni arról, mi az a 'vörös vonal', amely számomra azt diktálja, hogy ennyit, és ne többet, ennyiszor és nem többször. A Biblia tekintetében adott a részletesebb tájékozódás lehetősége, a *Keresztény Bibliai Lexikon*ban olvashatóak alapján, amiben a borról a következők találhatók:

„A Biblia általában Isten ajándékaként beszél a borról. A kiküldött kéme a föld termékenységének

bizonyítékeként óriási szőlőfürtöt hoznak (4Móz 13,23). Isten áldásának egyik állandósult kifejezése, hogy megadja a gabonát, bort és olajat (5Móz 7,13; 11,14; 18,4; Jer 31,12; 14,18). Viszont büntetés az, hogy művelik ugyan a szőlőt, de nem isszák borát (Ézs 5,10; Mik 6,15). A büntetés elmúlása és az áldás visszatérte, ha újra van gabona, bor és olaj, mégpedig bőven (Jóel 2,24 és 4,18; 25,30; 48,33). Hozzá tartozott az ünnepélyesebb étkezéshez (1Móz 27,25; 1Krn 12,39kk), és az úti felszereléshez (Bír 19,19; Lk 10,34). Isten adja a bort, ami felvidítja az ember szívét (Zsolt 104,15). Hozzá tartozik a szerelemhez (Énekek 8,2). A Prédikátor szerzője borral vidítja magát, de csak úgy, hogy esztét a bölcsesség vezesse (2,3). Egészségügyi hatása: felüldíti az elcsigázott menekülő sereget (2Sám 16,2). Pál ajánlja Timóteusnak a mérsékelt borfogyasztást gyomrára és gyakori gyengélkedésére való tekintettel (1Tim 5,23). Alkoholtartalmánál fogva alkalmas sebek fertőtlenítésére (Lk 10,34). Jézus első csodájával bort ad egy olyan lakodalmi társaságnak, amelyik már ivott (Jn 2,1kk).

Óv a bor veszélyeitől: Noé részegsége (1Móz 9,21). Lót leányai leitatják apjukat, hogy így rávegyék a vérfertőzésre (1Móz 19,32–35). Sokak számára vonzó, de csalárd, mert nagyhangúvá tesz (Mik 2,11; Hab 2,5). Sokat foglalkozik vele a *Példabeszédek* könyve: csúfolódóvá és lármássá tesz (Péld 20,1), inségre juttat (Péld 21,17; 23,19kk; vö. Préd 10,19), kivetkőztet emberi mivoltunkból (23,29–35). A keresztényeknek kerülniük kell a részegeskedést (Lk 21,34; Róm 13,13; Ef 5,18), különösen a gyülekezeti együttes étkezéseken visszatartó (1Kor 11,21). A pogányság szokása (1Pt 4,3).”

A Biblia is arról tesz bizonyosságot, hogy a bor jó, és kevésbé jó hatással egyaránt rendelkezik, és befolyással bírt az ember közérzetére, tudatára és egészségére, vagy annak kárára. Nem mondható el az, hogy egyéb forrásokat tanulmányozva más lenne a helyzet.

Az orvos Hippokratész, így vall a borról: „A bor az italok között a leghasznosabb, az orvosságok között a legjobb ízű és az ételek között a legkellemesebb. Egészséges és beteg ember számára egyaránt csodálatosan megfelelő, feltéve, ha azt helyes mértékben fogyasztják.”

Julius Caesar-ról, a nagy hadvezérről, aki sikert sikerre halmozott, talán nem is tudják a kedves olvasók, hogy sikerének egy része nemcsak szellemi nagyságának volt köszönhető, hanem annak is, hogy a haditáborban mindennap másfél liter vörösborot rendelt a katonáknak, mert tudta, hogy ha véletlenül egy fertőzés felüti a fejét, és a katonák hasmenést kapnak, az eldönti a harc kimenetelét.

Pázmány Péter, esztergomi érsek, ellenreformátor, pedig ezt állítja: „Vakmerőség nélkül merem mondani, hogy eleitől fogva, minden veszedelmünknek oka volt az uraknak és tisztségviselőknak éjjel-nappali részegeskedése. Ha egy nagy völgybe vinnénk a török császár

erejét és reá ereszténék azt a bort, melyet a sok részesegkedésben megittak, nem kellene sem vízözön a török veszedelmére, mind a borban halnának meg”.

„A bor dicséretes dolog, és szó esik róla a Szentírásban (Zsolt 104,15, 1Tim 5,23), a sör pedig emberi bagyomány.” (Luther Márton: Asztali beszélgetések)

Latin közmondások: „A mértékelen borfogyasztás gyakran az értelmet elhomályosítja és az ember jó hírnevét is megtépázza.”

„A finom bor az öregembert megfiatalítja, a silány bor a fiatal is megöregíti.”

Néhány szólás: „Abol a bor az úr, ott az ész koldulni jár.” „A bor még az égzengésre és az aludt tejre is jól esik.”

Ha a tudományhoz ragaszkodva vizsgáljuk a bor hatásait, akkor a 2007-ben megtartott „A bor hatása az egészségre - Molekulától a betegágyig” című tudományos előadáson elhangzottakra is támaszkodhatunk. Ebből tájékozódhatunk arról, hogy napjaink orvostudománya, az úgynevezett „bizonyítékokon alapuló” kísérletekre és megfigyelésekre építve mit mond a bor egészségre gyakorolt hatásairól (www.parlament.hu/biz38/mb/bor).

Ezen a nyílt ülésen több neves intézménynek a professzorai, borászai tartottak előadást arról, hogy a bor miért lehet az egyik népbetegségünkre, a szív- és érrendszeri megbetegedésre ma is kiváló „gyógyhatású készítmény”, emellett más gyógyítási területeken is tapasztalható kedvező hatása, biokémiai összetételének köszönhetően. Aki elolvassa teljes terjedelmében ennek a konferenciának az anyagát, az nem fogja túlzásnak tartani a címét sem. Néhány fontos kiemelés az elhangzottakból, ami mások számára is érdekes lehet. *Mit is nevezünk bornak?*

„Mi borászok azt mondjuk inkább, és én is így tanítom a hallgatóimnak, ami talán szakmai definíció is lehet, hogy a bor a frissen szüretelt szőlő frissen kiperéselt levének fermentációja során keletkezett, tehát fermentált ital, ami alkoholt is tartalmaz, véletlenül sem egyszerű vízes-alkoholos oldat. Az, hogy iszunk, vagy nem iszunk, és bort fogyasztunk-e, nyilvánvalóan attól függ, hogy azok a vegyületek, amelyek az alkohol mellett a borban találhatóak, mennyire tompítják vagy tompíthatják az alkoholnak a kétségtől káros hatását. És mit mond a bor egészségi hatásáról a mai orvostudomány, az úgynevezett „bizonyítékokon alapuló” kísérleteken, megfigyeléseken alapuló: aki sokat iszik, az biztosan rosszabbul jár, mint aki keveset iszik, és aki egyáltalán nem iszik, az jár a legrosszabbul. Egyébként hogy a dózis teszi a mérget, tisztelt hallgatóság, az általánosan is igaz. Tulajdonképpen alig lehet olyan anyagot találni – beleértve a gyógyszereket, de jótékony hatású anyagokat is –, amelyek nagy dózisban ne okoznának

bajt. Számtalan újságcikk jelent meg mostanában amerikai gyerekekről, akik vízívó versenyt rendeztek és vízmérgezésben meghaltak. Tehát semmit – sem bort, sem pálinkát, sem vizet, semmi élvezetet – túlzott mértékben nem ajánlatos erőltetnünk. A régi görögök a bor „arvait” egy háromszög csúcsain ábrázolták: táplálék, mérge, orvosság. Azért vigyázzanak, mert nem mindenkire hat egyformán a bor.”

A gyakorlati oldalról és tapasztalatokról egy neves szívsebész a következőképpen nyilatkozott. „Én parasztyerek vagyok és nagyapámat – ugye gyerek módjára néztük, hogy szokott volt inni – soha nem láttuk vizet inni. Papától gyerekefjével kérdeztük: De hát papa, te soha nem vagy szomjas? Mire mondta a nagyapám: Gyerekek, az lábmosásra való, a férfiember csak bort iszik.”

Végezetül, beletekintünk Hamvas Béla: *A bor filozófiája* munkáján keresztül, a filozófia látásmódjába is. Rövid bevezetője után, gondolataiból idézve megtudhatjuk, miképpen lehet még a borhoz kötődni és milyen használati utasításokkal lehetünk gazdagabbak a borfogyasztással kapcsolatban, milyen szabály, vagy „törvénymódosításokat” lehet olvasni a fentiekhez képest. Ebben az írásában nemcsak a nagy borvidékek szőlőit és borait szedi filozófiai megközelítésben molekulákra, de a női tulajdonságokkal összevetve is értékeli azokat.

A harmadik rész a bor szertartástana. Ez a rész vizsgálat tárgyává teszi, hogy az ember mikor igyon, mikor ne. Hogyan igyon? Hol igyon? Miből igyon? Egyedül? Kettesben? Férfival, vagy nővel? Beszél a bor és a munka, a bor és a séta, a bor és a fürdő, a bor és az alvás, a bor és a szerelem kapcsolatáról. Szabályokat tartalmaz arra vonatkozólag, hogy milyen alkalommal milyen bort kell inni, mennyit, milyen ételekre, milyen helyeken és milyen keverésben. Az ivásnak ugyanaz a törvénye, ami a szerelemnek: bármikor, bárhol, bárhogyan. Az ivásnak egy törvénye van: bármikor, bárhol, bárhogyan. Komoly idő, komoly ember és komoly nép számára ennyi elég. A hogyan kérdéséhez tartozik az is, hogy inni milyen társaságban a legjobb. A főszabály: inni. Bárhol, bármikor, bárhogyan. Bárhol ihatsz, csak ne rejtőzz el soha. Nyáron igyál a kertben, a fa alatt, vagy a verandán, ha nagy a forróság, a hűs szobában, vagy a pincében. Légy gondtalan. Mindig mondd: most bort iszom. Ne légy olyan, mint a pietista vagy a puritán, aki zabál, s közben azt mondja: nem eszem, nem eszem. Mindazt, amihez kedved van, tedd meg. Ne tagadd meg magadtól főként a szerelmet. És a bort.

Természetesen sokkal több vélemény is létezik, főleg azokból, amelyek nem a tudományos bizonyítékokon nyugszanak, hanem egyéni mértékek és mércék alapján, de úgy vélem ezek nem adnának semmilyen tekintetben helyes és végleges választ arra,

hogy igyunk-e bort vagy ne, s ha igen, akkor mikor és mennyit, ha nem, akkor miért ne. Sőt, nagyobb lenne a bizonytalanság vagy egyenesen káosz közeli.

Pál apostol a Rómaiakhoz írott levelében megnyugtató választ ad mindenki számára, pedig semmilyen űrmértékről nem esik szó, mégis pontos mértéket tár elénk. Ebben a részben ugyan az ételekkel kapcsolatosan fogalmazza meg álláspontját, de bátran kijelenthetjük, hogy nemcsak az étkek, hanem a teljes életvitelre ajánlott (Róm 14,3–6). Hasznos lehet ennek átgondolása és elfogadása. Nem tudományos módszer, és nem is filozófia, nem egyéni mérce, hanem a lelkiismeretre hivatkozva ad támpontot. De nem a saját maga lelkiismerete szerint, hanem „Tudom és meg vagyok győződve az Úr Jézusban, hogy semmi sem tisztátalan önmagában: hanem bármi annak tisztátalan, aki tisztátalannak tartja.” (14. vers) „Boldog, aki nem kárhoztatja magát abban, amit helyesel.” (22 vers) Nem a magunk lelkiismerete ad helyes támpontot, hanem az Úr Jézusban való meggyőződés adja a helyes mértéket mindenben. Ezért, ha valaki ez alapján szabja meg a mértéket, de csakis ez alapján, akkor magunkat, de másokat sem fogunk kárhoztatni, vagy megbotránkoztatni, és helyes lesz a mérték! Nem lesz lelkiismeretfurdalásunk. Az apostol így figyelmeztet: „Te pedig miért kárhoztatod a te atyádfiát? avagy te is miért veted meg a te atyádfiát? Hiszen mindnyájan oda állunk majd a Krisztus ítélőszéke elé. Azért hát mindenikünk maga ad számot magáról az Istennek. Annakokáért egymást többé ne kárhoztassuk: hanem inkább azt tartásátok, hogy a ti atyátokfiának ne szerezzetek megütközést vagy megbotránkozást.” (Róm 14,10-12.13)

Istentől megáldott emlékezést és elmélkedést kívánok, minden kedves olvasónak, egy új mérték szerinti pohár bor mellett!

Péntek István presbíter

A DIÓ 8 POZITÍV HATÁSA A SZERVEZETRE

Vérnyomás

A dióban található esszenciális zsírsavaknak köszönhetően a dió rendszeres fogyasztásával sokat tehetünk azért, hogy vérnyomásunkat egészséges szinten tartsuk. Mindehhez elég mindössze napi néhány szemet ennünk belőle!

Koleszterin

A diónak magas a telítetlen zsírsavtartalma, így fogyasztásával csökkentjük a szervezet koleszterinszintjét. A koleszterinszint normalizálása pedig segít megelőzni néhány komoly keringési betegség kialakulását a későbbiekben. Napi

mindössze 25g dió fogyasztásával gondoskodunk a napi omega-3 zsírsav beviteléről. Kutatások szerint az omega-3 zsírsavak csökkentik a koszorúér-betegség, magas vérnyomás, stroke, vastagbél- és prosztatatarák kockázatát.

Keringés

A vérnyomás és a koleszterinszint szinten tartása mellett a diónak nagy szerepe van a vérrögképződés megakadályozásában, és az érfalak rugalmasságának megőrzésében is. Napi néhány szem dió már biztosíthatja a kívánt hatást.

E-vitamin

A dió fogyasztásával gondoskodunk szervezetünk E-vitaminnal való megfelelő ellátásáról, amely egy zsírban oldódó antioxidáns. Ezáltal erősítjük immunrendszerünket, segítjük a nyálkahártya megfelelő működését és szervezetünk könnyebben égeti el a telített zsírsavakat is.

Cukorbetegség

A dió magas omega-3 tartalma miatt javítja a szervezet inzulintermelését, ezért a cukorbetegségre hajlamosaknak ajánlott a fogyasztása. Természetesen a kialakult betegséget nem gyógyítja, de a kialakulás megelőzésében sokat segíthet.

Terhesség

Terhesség alatt már a népi gyógyászat is ajánlotta a dió fogyasztását. Úgy tartották, hogy a születendő gyerek okosabb lesz tőle – ezt a dió és az agy hasonlósága alapján állították. Bizonyított hatása azonban inkább a folsav tartalma miatt van.

Jótevény ásványi anyagok

A dió nagyon gazdag mangán, réz, kálium, kalcium, vas, magnézium, cink és szelén forrás. A réz építőeleme számos létfontosságú enzimnek, mint a citokróm c-oxidáz és szuperoxid dizmutáz. A cink segíti a növekedésért és fejlődésért felelős enzimek összetételét és működését, de fontos szerepe van a spermaképződésben, emésztésben és a nukleinsav szintézisében is. A szelén fontos nyomelem, amely társfaktorként működik az antioxidánsokkal.

Egészséges bőr

A dió olajosságának és kiváló bőrunyugtató és vérzescsillapító tulajdonságának köszönhetően segít megvédeni a bőrt a kiszáradástól. A belőle készült olajat vagy főzetet gyakran használják mint „bázis olaj” a különböző gyógyszerekben, kozmetikai és masszázs termékekben.

*Dr. Taybani Jamal
főorvos – gondnok*

Egyháztörténelem, Reformáció és Kálvin

A keresztyén ember számára kiapadhatatlan kutatási, tanulási terület az egyháztörténelem. Erről szól ugyanis a Szentírás tetemes része, akár ószövetségi történetek, Isten népének vándorlása és Istennel való kapcsolata, akár az Újszövetség evangéliumai, az apostolok cselekedetei.

Egyháztörténelemmel való foglalkozást jelent a különböző életrajzok tanulmányozása is. Az egyháztörténelem része a dogmafejlődés, a dogmatörténet, ami ismét csak fontos a keresztyén ember számára. Minden gondolkodó ember számára tanulságos a történelem: ha nem is mélyed bele a távoli múltba, de legalább a saját élete történéseiből tanul, és visszatekintve a múlt eseményeire, igyekszik helyesebben eljárni a jövőben. Ahogy Spurgeon fogalmaz: „Aki bevallja, hogy tegnap tévedett, egyben azt is állítja, hogy ma már valamivel bölcsőbb.”

A protestáns egyháztörténelem kiapadhatatlan kutatási területe a reformáció. Az a reformáció, amelyről mondhatjuk, hogy megváltoztatta a világot: a gondolkodásmódot, a gazdasági életet, a munkához való hozzáállást, a földön való életet, de ami még fontosabb, megváltoztatta az örök életről való felfogást is. Nem hozott újat ebben a tekintetben, de előhozta a régít, az elfelejtettet. A legfontosabb kérdés felvetése nyomán jelent meg: Mi lesz velem miután meghalok? Hogyan üdvözülök? Mít tudok tenni a bűneimmel? A reformáció a deformálódott keresztyénséget igyekezett visszaállítani a helyes pályára, hogy ne a mellékvágányon menjen, ne rossz irányba haladjon. A reformáció nem az egyház egységét törte meg, hanem a szerteágazó tévtanokat utasította el, amelyek sok esetben egymásnak ellentmondóak, de az egyházon belül elfogadottak, megtűrtek voltak. Amúgy sem volt tehát egység, mert már az V-VI. században önálló egyházak jöttek létre keleten (Nestorius, Novatianus), az évszázadokon át meglevő egyházszakadás 1054-ben véglegessé és hivatalossá vált. Másrészről Nyugat-Európában az egységet már csak az inkvizícióval sikerült fenntartani.

A tizenhatodik század elejére megnőtt a középkori egyházzal szemben az elégedetlenség, melynek oka nem csupán erkölcsi jellegű – bár tagadhatatlanul az is –, hanem társadalmi, politikai és gazdasági természetű is volt. A középkori egyház minden területre igyekezett kiterjeszteni hatalmát, de végül mindenben csődöt mondott.

Gazdaságilag nem volt sikeres, annak ellenére, hogy VII. Gergely pápa 1074-ben kötelezővé tette a klérus számára a cölibátust. Nem titkolt célja volt az egyházi vagyon koncentrációja. Nincsenek (törvényes) utódok, és így nincsenek örökösök sem. Ennek ellenére a Vatikán teljesen elszegényedett. Sok esetben az emberek azt tapasztalták, hogy az egyháznak csak fizetni kell, a reneszánsz pápák életvitele minden pénzt felemésztt.

Politikai sikertelensége a folytonos hadviselésben nyilvánult meg. Az emberek a békét, a békéltetést várták volna el az egyháztól, ezzel szemben a hadakozások, a politikai intrikák jellemezték. A vallási vezetők politikai gondolkodását nem az igazságosság, hanem az érdek irányította. A középkori egyház igyekezett politikailag is minden irányba terjeszkedni és fegyveres segítséget nyújtani hol egyik, hol másik félnek, a laikusok csak azt látták, hogy esetenként a haza védelmében az egyházzal szemben kell harcolni. Bár továbbra is az egyház tagjai voltak, de az ellenséget is a pápa támogatta.

Társadalmi téren sem töltötte be feladatát. Nem sokat törődött a szegényekkel. A háborúk nyomán özvegyen, árván, nyomorékon maradt személyek nem számíthattak sem védelemre, segítségre. Társadalmi igazságtalanságok, korrupció uralkodott. Az egyház pedig azt hirdette, hogy tűrni és szenvedni kell.

Erkölcseileg súlyos volt a helyzet, és az írás, olvasás általánossá válásával a laikusok számára nyilvánvaló lett, hogy „bár vizet prédikálnak, de bort isznak.” A nyomtatás és a papíripar fejlődésének következtében a városokban a szakértelmük révén újonnan felemelkedő rétegek kiszorították az irányításból az ősi arisztokrata családokat. Ezáltal a laikusok megítélhették a papság hozzáértését. „A betűk ismeretének papi monopóliuma ezzel végérvényesen megtört.”

Az akkori idők papságának felkészültsége siralmas volt. Ezt a katolikus egyházban majd csak az ellenreformáció idején korrigálják. A reformáció tehát minden tekintetben időszerű volt.

Ha igaz az, hogy a protestáns egyháztörténelem kiapadhatatlan kutatási területe a reformáció, akkor az is igaz, hogy a reformáció egyik legnagyobb alakja Kálvin János. Ki is ez a Kálvin János, vagy ki nem ő? A történelem folyamán nagyon sok területen félreértették, félreértékelték őt. Sokszor szándékosan. Diktátornak, tudománytalannak nevezték, mellőzve minden komoly történelmi alapot. Genf diktátorának mondták annak ellenére, hogy csak élete vége felé kapta meg a genfi polgári státuszt. A városi tanács folyton akadályozta, nem

fogadták el a javaslatát, egy ízben ki is utasították a városból. Tudománytalannak nevezték, azt állítva, hogy nem értett egyet Kopernikusz heliocentrikus elméletével, illetve Servétnek a tudományos felfedezése miatt kellett meghalnia. Mindezek mellőznek minden történelmi alapot. A makacs tények azonban ellentmondanak ezeknek és az ehhez hasonló állításoknak.

A történelmi tényeket elfogadók számára is komoly kihívás Kálvin, hiszen magáról nem sokat írt. Különösen korai éveiről tudunk igazán keveset.

Kálvin rendszerezett gondolkodó. Talán ez az egyik legnagyobb erőssége. Az egyik kortárs történész írja: „Ha tehát Kálvinnal és hagyatékával foglalkozunk, az újkori történelemnek azt a ritka pillanatát próbáljuk megragadni, amikor a keresztyénség alakította a társadalmat, és nem maga idomult hozzá.” Valóban ez a kálvinizmus igazi erőssége. Istenhívő gondolkodás az élet minden területén. Nincs áthidalhatatlan határvonal testünk és lelkünk között, hiszen a megváltás testre és lélekre egyaránt szól. Nincs szakadék vallásos és nem vallásos cselekvéseink között, mivel mindkettő Isten színe előtt történik. Isten előtt éljük társadalmi és egyházi életünket egyaránt. A reformáció és Kálvin számára a keresztyénség nem elvont elmélet, hanem a valóságban gyökerezik, és nem csupán belegyökerezik, de ki is nő belőle. Ezért a teológiáért készek voltak szenvedni és meghalni olyan emberek, mint a francia hugenották, a skót covenanterek, a zarándokatyák, a magyar gályarab prédikátorok.

Kálvin nagy fontossággal bír az európai történelemben. *Lord Morley* ezt írta: „ha mellőzzük Kálvint a nyugat-európai irányzatokban, ez annyit jelent, mintha egy szemmel olvasnánk a történelmet.”

Amit talán kezdetként tanulhatnánk Kálvintól, az a személyes kegyesség. Ezt kevésbé szokták hangsúlyozni, mivel hatalmas irodalmi munkásságából főként a tudós, teológus kép látható. Ez a könnyebb, mert ehhez nem kell hitvalló keresztyénnek lenni. Lehet olvasni Kálvintól, elmélkedni, egyetérteni vagy elutasítani, de ez csupán csak a leírt tanításról szól. Csakhogy ő teológus volt a szó valódi értelmében, meg is élte, hitte azt, amit vallott és tanított. Van haszna a reformációról és Kálvinnal beszélni, írni, hiszen az ő példáját követve a személyes hitben való növekedés valódi lelki haszonnal járhat.

(www.reformatus.net)

„Egyedül Isten tartja fenn a teremtett világot, amely nélküle a semmibe hullna vissza. Isten minden dologba naponként annyi hatóerőt csepegtet, amennyit Ő akar. Ezek Őnélküle sem

mozdulni, sem mozogni nem tudnának. Kifürkészhetetlen bölcsességével mindeneket a maga célja szerint igazgat.” (Kálvin János)

„Mindaz, amit eddig Krisztusról elmondtunk, egy célra néz, hogy mi önmagunkban kárhoztunk, holtak és elvesztettek, őbenne keressünk igazságot, szabadulást, életet és üdvösséget. Krisztus szószólóként közbenjárt, magára vette és elszenvedte a büntetést, amely Isten igaz ítélete szerint minden bűnöst fenyegetett, s ezért a gonoszért, amely őket Isten előtt gyűlöltté tette, saját vérével szerzett engesztelést, ezzel az engeszteléssel az Atya Istennek teljesen és tökéletesen eleget tett. ... A Krisztus halálában elvégzett engesztelés, minden rosszat eltörölt bennünk, hogy igazságban és szentségben jelenjünk meg az ő színe előtt, mi, akik azelőtt tisztátalanok és fertelmesek voltunk. Ezért szeretetével megelőzi és előkészíti a mi értünk Krisztusban hozott kiengesztelést. Nincs addig Istennel teljes és szilárd kapcsolatunk, amíg nem Krisztus köt vele össze. Oly annyira, hogyha teljesen bizonyosak akarunk lenni abban, hogy Isten kiengesztelődött és kegyelmes velünk szemben, egyedül Krisztusra kell szögeznünk tekintetünket és elménket.”

(Kálvin: *Institució* II.16.1-3.)

Bárhová veti is az ember tekintetét, nincs a világon oly parányi hely, melyen dicsőségének legalább valami kis szikráját ne látnók ragyogni. S nem tudjuk a világ messze terjedő, szép és dicső alkotmányát úgy vizsgálni, hogy a megmérhetetlen erejű fényesség egészen el ne kábítson bennünket. Ezért a Zsidókhöz írt levél szerzője találóan nevezi a világot a láthatatlan dolgok nézőhelyének, mivel a világ szép rendje számunkra tükör, melyben az egyébként láthatatlan Istent meglátjuk.

(Kálvin János)

Gyerekkoldal

A Tízparancsolat mai módon értelmezve:

1. Első parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: ne legyenek más isteneid!**

Nincs szükséged arra, hogy félelmek között élj! Nem kell félned sem a csillagok hatalmától, sem az emberek hatalmától; nem kell féltened sem pénzedet, sem szórakozásaid örömét. Ha félve csüggedsz ezeken, rabszolgájuk leszel.

Én, a mindenható Isten, a te segítő társad akarok lenni. Igazodj énhozzám, és akkor szabad leszel.

2. Második parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: ne alkoss magadnak képet énrolam!**

Nincs szükséged arra, hogy neked bármit bemeséljenek - sem szektaprédikátorok, sem a világnézetek apostolai, sem a mindenkori világmegváltók, sem a gátlástalan egoisták. Ezek mindnyájan hamis képet alkotnak maguknak Istenről, a világról és önmagukról.

Én, a mindenható Isten, a te tanító mestered akarok lenni. Igazodj az én beszédemhez, mert az én ígém igazság.

3. Harmadik parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: ne élj vissza az én nevemmel!**

Nincs szükséged arra, hogy segítséget kikényszerítsd - sem kegyes teljesítményeiddel, sem ostoba foglalkozásokkal, sem álszent fecsegéssel, sem önző céljaidnak keresztényen köntösbe bújtatásával. Mert mindez azt jelenti: csaláteként használod az én nevemet.

Én, a mindenható Isten, önként vagyok a te barátod. Igazodj én hozzám, és a te imádságod nem hangzik hiába.

4. Negyedik parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: az ünnepnapot szenteld meg!**

Nincs szükséged arra, hogy halálra hajszold magad - sem a megállás nélküli munkával, sem az élvezetek szüntelen hajszolásával, sem aggodalmaskodással, sem azokkal az örökös félelemmel, hogy „jaj, le ne késsek!” Mert mindez csak betegesen görcsössé tesz és megfoszt az élet minden örömétől.

Én, a mindenható Isten, a te mestered vagyok. Igazodj énhozzám, és életed teljességre jut.

5. Ötödik parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: tiszteld apádat és anyádat.**

Nincs szükséged arra, hogy örökösen ellenkezz és lázongj - sem szüleid ellen, sem tanítóid ellen, sem a fennálló erkölcsök ellen. Az élet jó rendjei elleni lázadás épp úgy megfoszt szabadságotól, mint a vak engedelmség.

Én, a mindenható Isten, a te mennyei Atyád vagyok. Megengedheted magadnak azt, hogy a szeretet rendjébe illeszkedj és így nyerd el a szabadságodat.

6. Hatodik parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: ne ölj!**

Nincs szükséged arra, hogy embertársadat konkurenciának tekintsd - akit minden áron meg kell előzned, akit szakmailag, politikailag vagy személy szerint „ki kell nyírnod”. Az ilyen magatartás nem arról fog tanúskodni, hogy erős és beleváló vagy, hanem arról, hogy gyenge vagy és gyáva.

Én, a mindenható Isten, a te oltalmazód vagyok. Megengedheted magadnak, hogy embertársadat élni segítsd.

7. Hetedik parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: ne paráználkoddj!**

Nincs szükséged arra, hogy „kitombold magad” - sem ocsmány beszéddel, sem fülldt, nappali álmodozással, sem úgy, hogy más / másokat használj erre. Ne foszd meg magad a szerelem karikatúrái által a szerelem tiszta örömétől!

Én, a mindenható Isten, a te boldogságod szerzője vagyok. Megengedheted magadnak, hogy várj arra a társra, akit én rendelek neked.

8. Nyolcadik parancsolat: **Én az Úr vagyok, a te Istened: ne lopj!**

Nincs szükséged arra, hogy becsstelen úton gazdagodj meg - sem lopás által, sem üzleti csalás által, sem azokkal, hogy akár felebarátodat, akár az államot „átejtéd”. Amennyit ilyen úton szerzel, ugyanannyit veszítesz is önbecsülésedből és békelességedből.

Én a mindenható Isten, gondoskodom rólad. Megengedheted magadnak, hogy adj, ahelyett, hogy végy.

9. Kilencedik parancsolat: Én az Úr vagyok, a te Istened: ne hazudj!

Nincs szükséged arra, hogy az igazságtól eltérj - sem azért, hogy embertársadat befeketítsd, sem azért, hogy kudarcodat leplezd, sem önnön kényelmed érdekében, sem pedig azért, mert mások így óhajtnak. A hazugság az emberi együttélést hosszú távon pokollá teszi.

Én, a mindenható Isten, bízom benned. Megengedheted magadnak, hogy te is bízz másokban, és bizalmat ébressz bennük.

10. Tizedik parancsolat: Én az Úr vagyok, a te Istened: ne irigykedj!

Nincs szükséged arra, hogy irigykedj - sem a mások vagyonára, sem a mások tudására, sem a mások jóságára, sem a mások sikereire. Ha a másét irigyeled, megfosztod magad attól, hogy örülj a sajátodnak.

Én, a mindenható Isten, minden jónak adományozója vagyok. Megengedheted magadnak, hogy örülj annak, ami a másé.

(Ablonczy Sándorné)

Mózes a Hóreb-hegyen kapta meg Istentől a Tízparancsolatot két kőtáblára vésve.

Színezd ki a képet!

Közös Névnep a Klubban

Különleges közös névnapi köszöntőre került sor a Református Szociális Gondozási Központ Nappali Klubjában 2020. szeptember 23-án. Olyan alkalom

volt ez, mely egyáltalán nem nevezhető megszokottnak, mégis nagyon meghitt, kellemes és szép emlékeket hagyott maga után időseink, és a mi szívünkben is. Már a helyszín sem volt szokványos, hiszen a vírushelyzetre való tekintettel az alkalmat kint tartottuk meg a szabadban. Épp ezért lett ez az ünneplés olyan mássá. A maszk viselését már kezdjük megszokni, és rájöttünk arra, hogy még így is milyen jó volt találkozni, látni egymást és köszönteni, sőt hálát adni, hogy együtt lehettünk.

Az intézményt fenntartó egyházközség nevében *Koncz Zsolt* lelképásztor Isten ígését a Zsoltárok könyvéből olvasta: „*Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete! Így szóljanak az Úr megváltottai, akiket megváltott az ellenség kezéből.*” (Zsolt 107,1–2)

Vírusveszély. Mindenhonnan ezt halljuk manapság, és bizonyára sokan megrettennek már e szó hallatán is. Annyi bizonytalanság és félelem vesz körül bennünket, hogy lelkünk teljesen tanácstalan, nem tudjuk, mit is tegyünk, merre haladjunk. Mi a jó felfogás, kinek is van igaza, mit is kellene tenni.

Nos, ma nem ezért vagyunk itt, és nem ezért jöttünk ide. Az élet, az együttlét, a kapcsolat fontosabb volt a számunkra, és Istennek hála ez ma létrejöhett. Itt vagyunk, együtt vagyunk és szeretnénk jól érezni magunkat, és köszönteni azokat, akik ebben az évben is ünnepelték, vagy ünnepelni fogják a névnapjukat. Tulajdonképp egymást ünnepeljük, és egymásért is hálát adunk. Legelőbb azonban adjunk hálát Istennek megtartó szeretetéért és kegyelméért, és kérjük Őt, hogy oszlassa el felőlünk a félelemnek, a kétségeknek a felhőit, hogy megtaláljuk lelkünk békességét, és boldogan tudjunk örüvendezni.

Így kívánok mindenkinek nagyon szép, kellemes délutánt intézményeink kertjében. Töltsük kellemesen e szép és napsütéses délutánt, és valóban örvendezzünk az életnek, és keressük azt az Istent, aki meg akar minket váltani az ellenség, a gonosz és a halál kezéből. Ő nevünkön szólít ma mindnyájunkat, és azt mondja nekünk, hogy ismer és szeret minket.

Netyéné Bajkán Viola megbízott intézményvezető is hangsúlyozta köszöntőjében, hogy rendhagyó összejövetele lehettünk együtt. Rendhagyó, mert nem bent a klubteremben, hanem kint, e szép udvaron. Rendhagyó, mert nemcsak a negyedéves névnaposokat, hanem az egész év névnaposait ünnepeljük, mert nem fedetlen arccal, hanem maszkban és megfelelő távolságot tartva egymástól ülhattunk le. Rendhagyó, mert nem az ünnepeltek által sült, sokkal finomabb házi süteményeket fogyasztjuk, hanem cukrászdából rendeltet. Mégis itt vagyunk, és köszöntjük egymást.

Névnapod alkalmából, szívből kívánom,

A jó Isten keze védjen, áldjon.

Ő vezesse minden lépted, és utad,

Hogy boldogan élhesd minden napodat.

A köszöntők után ajándékkönyvvel, *Túrmezei Erzsébet verseskötettel* ajándékoztuk meg a jelenlévőket, és a finom óriás somlói galuska fogyasztása közben, kellemes zeneszó kíséretében, jó hangulatban töltöttük el a délután hátralevő részét.

Azt mondják, minden rosszban van valami jó. Nos, ebben a különleges helyzetben megtartott közös névnap rendezvénynek az volt a pozitív hozadéka, hogy eldöntöttük, ha az idő engedi máskor is kint leszünk az udvaron, a jó levegőn.

25 éves a Kónya Sándor Kamarakórus az Alföld Quartet köszöntő koncertje 2020. október 4.

146 Zsoltár: *Dicsérjétek az Urat! Dicsérd, lelkem, az Urat! Dicsérem az Urat, amíg élek, zsoltárt zengek Istenemnek, míg csak leszek. ... Boldog az, akinek Isten a segítsége, és Istenében, az Úrban van a reménysége, aki az eget és a földet alkotta, meg a tengert, és ami csak bennük van; ő meg is tart büszségesen mindenkor. Mindörökké uralkodik az Úr, a te Istened, nemzedékről nemzedékre. Dicsérjétek az Urat!*

Kedves Vendégek, Kórustagok és Művészek!

Nagy örömömre szolgál, hogy ezen a jeles alkalmon együtt lehetünk, itt az Isten házában. Köszönteni jöttünk. Ünnepelni jöttünk. Visszaemlékezni és hálát adni az együtt megtett útért. Gondolatainkban és emlékeinkben pedig a zene az, amely mindannyiunkat összeköt. Azokat is, akik jól ismerik egymást, de azokat is, akik talán még sohasem találkoztak.

A zene az a nyelv ugyanis, amelyet mindenki ért, aki lélegzik e földön, akinek van szíve és lelke, mert a zene, a dallam az ember belsejét, a lényegét szólítja meg. Ezt nem lehet elkerülni. Meghalljuk a muzsikát, és abban a pillanatban bevonódunk ebbe a csodálatos világba.

Kodály Zoltán szerint „*A zene célja nem az, hogy ítéletet mondjunk róla, hanem, hogy táplálkozzunk vele. A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be.*”

Épp ezért a zene ősi otthona a templom, a szent tér és idő helye, ahol találkozik az égi és földi, ahol kiszakadhatunk a mindennapokból és ahol átélhetjük, hogy nem csak élőlények, emberek vagyunk, hanem az Istent teremtményei. A Bibliában nagyon sok zene van, hangszerek, énekelhető költemények, melyekkel Istent magasztalták az övéi,

mikor hálát adtak valamiért: szabadulásért, győzelemért, ajándékokért. De akkor is gyakran előkerül a zene, mikor az ember bajba került, mikor rossz gondolatok gyötörték, mikor félt, mikor veszedelem támadt rá. Az Isten segítségül hívásakor is lehet énekelni, hiszen az kétszeresen imádkozik, de lehet például lantot is pengetni, hogy a rossz dolgok távozzanak el tőlünk.

Luther Márton szerint „A földön semmi sem alkalmasabb, hogy a szomorút vidámmá, a vidámat szomorúvá tegye, hogy bátorságot nyújtson a csüggedőnek, büszkeséggel töltsen el az alázatost, kisebbitse az irigységet és gyűlöletet, mint a zene.”

A zene ugyanis öröm és örömforrás. A zene megbékít, vigasztal. Kikapcsol, vagy épp felpezsdít. A zene játék, de lehet a legtermészetesebb nyugalom forrása is. A teremtés óta velünk van, együtt változik, formálódik velünk és világunkkal. Az egy és változhatatlan eközben az az Isten, aki a zenét, a zenélni és énekelni vágyás, tudás képességét nekünk adta, belénk plántálta, hogy együtt dicsérhessük az Urat, hogy amikor hálaadásra gyűlünk egybe ez legyen az az ajándék, mely mindenkié: azé is, aki adja, és azé is, aki elfogadja, akinek szól. A zene ma a miénk: éljünk azzal!

Mini - Szeretethíd 2020

*Együtt lenni jó! - Közösség!
Közös munka - Jókedő - Mosoly
Köszönjük!!!*

Wass Albert: Te és az Isten

Gondoltál-e már arra, hogy milyen csodálatos a világ? Mennyire egész és mennyire tökéletes minden, amit nem az ember alkotott? Nézz meg egy virágot! A legegyszerűbbet: nézz meg egy hóvirágot!

Honnan tudja meg bent a föld alatt, hogy odakint már elment a hó s az ágak könnyező rügyein cinkék hintáznak a napsütésben? Nincs telefonja, rádiója sincsen, mégis értesül arról, hogy mennyire haladt a világ a tavasszal. Hideg föld öleli még a gyökeret, de már megindulnak benne az élet nedvei és moccan a csíra. Felüti kis zöld fejét a nyirkos falevelek alól. Kinő a szár, utána futnak a levelek. Zöldek. A föld nedvei összetalálkoznak a napsugárral és zöldre festik a hajszálereket. Aztán kinyílik a szár, kifeslik a bimbó, előkacag a virág. Kacag. Szinte hallani lehet.

Nézd meg jól, milyen szép! Milyen szép és milyen tökéletes. Ember-művész nem alkotott még hozzá foghatót, csak másolt. Egy láthatatlan nagy művész keze dolgozik körülötted.

Néztél vízcseppet mikroszkóp alatt? Mennyi ezer élet nyüzsög benne. Egy egész világ. Minden vízcsepp egy világ. Minden világ egy vízcsepp. Önmagáért való zárt egész. A Te szemedben céltalan, mert nem vagy művész. Művész csak egy van ezen a világon, egyetlenegy, aki alkot. Napról-napra, percről-percre, mindig újat és mindig ugyanazt.

Nézd a fát! Nézd a hegyet! Nézd meg a folyót vagy a tengert! És gondold el, hány milliárd vízcsepp van benne, hány milliárd vízcseppbe zárt világ! És aztán gondold a csillagokra! Azokra, amiket ismersz, és azokra, amiket nem ismerhetsz. Tiszta éjszakákon nézz föl az égboltra: olyan éppen, mint a vízcsepp a mikroszkóp alatt. Minden csillag egy élő valami és köztük a Tied, a Föld, talán a legkisebb. Gondold csak el, hány milliárd vízcsepp lehet még ezen az egyen kívül, amit ismersz.

És akkor gondold szájalommal azokra, akik el akarják hitetni Veled, hogy nincs Isten. Nincs, mert ez, vagy amaz így történt. Mert romokban fekszik a házad. Mert meghaltak sokan, akiket szerettél. Mert kevés a kenyér. Mert sok a nyomorúság. A világban, mondd, nincsen igazság. És a Te világotat érted alatta. A Te külön világotat, ezt az aszfaltos, vízvezetékes, órabéres és gyárkémenes világot. A nyakkendő, nyúlászörkalapos, szénhiánnyal küzdő, műhelyszagú és paragrafusok közé zsúfolt világot. És elfeledted, hogy ezt a világot Te csináltad magadnak. Te és a többi emberek, és így egyedül ti vagytok felelősek mindazért, ami benne történik.

Istennek semmi köze a házakhoz és az órabérekhez, az általad feltalált bombákhoz és drótsövényekhez, semmi köze ahhoz, hogy kapsz-e nyugdíjat vagy sem és hogy meg tudsz-e élni abból a fizetésből, amit a többi emberek adnak Neked az önként magadra vállalt munkáért. Isten bele sem néz a számlakönyveidbe, nem törődik a gépeiddel és talán azt sem tudja, hogy létezik az egyik vízcsepp milliomodik porszemén egy úgynevezett társadalmi

rendszer, amit mesterségesen fölépítettél magadnak és amivel most nem vagy megelégedve. Ő a csillagrendszerekkel és az ibolyák gyökerével törődik csupán.

Isten művész, aki megalkotta a világok milliárdjait és pillanatról pillanatra újakat alkot. Amit Ő alkotott, azért vállalja a felelősséget. Ott minden az Ő elgondolása szerint történik, tiszta és művészi törvények alapján. Ott nincsenek meglepetések és váratlan fordulatok. Nincs győzelme a gonosznak, mert nincs gonosz. Ezt a fogalmat az ember alkotta és emelte földöntúli alapzatra, hogy megbocsáthasson magának, ha ostobaságokat cselekszik. A sas nem gonosz, amikor lecsap a galambra. Fiainak viszi, hogy élhessenek. Művészi rendező keze igazította így a szerepeket, hogy ne szaporodhassanak el a galambok s ne egyik el az egerek elől a gabonát.

Az ember alkotott magának egy külön világot, a vízcseppben belül. Kiugrott a nagy együttesből, kivonta magát a művészi rendező keze alól, ácsolt magának külön színpadot, pingált magának külön díszleteket s maga osztja ki magának a szerepeket benne. Hát ne jajgasson, ha rosszul sikerül az előadás. Ha a kontár módon ácsolt kulisszák olykor rászakadnak és rozsdás szögekbe veri a fejét. Maga tette oda a szöveget.

Ha rosszul mennek tehát a dolgaid, ne csodálkozz. És főleg ne igyekezz Istenre háritani a ballépések felelősségét. Szabad kezet kértél, s Ő, amennyire lehetett, szabad kezet adott. A lerombolt házakért, a drágaságért, a feketepiacért, a szénhiányért s azért, hogy pénz nélkül maradtál és vakarod a fejed: Ő igazán nem tehet. Talán nem is tud ezekről. Nem kíváncsi, hogy az Ő rendjén kívül, a sok milliárd vízcsepp közül az egyikben egy izgága kis moszatocska a maga önteltségéből mire végezte. Neki a hóvirágokra van gondja, meg a madarakra. A csillagokra és a fákra. Meg arra, hogy szüless és meghalj. És hogy a gyomrod - feltéve, ha mértéktelenségedben el nem rontottad - megeméssze az ételt, amit adsz neki. Nem felelős, ha szíved idő előtt megunja pumpálni a véredet, mert hanyagul és könnyelműen elrontottad felesleges izgalomokkal, amiket a magad bosszantására sikerrel kiagyaltál.

Egyáltalában: az Istennek hagyj békét saját világgal kapcsolatban. Nem várhatod, hogy Ő menjen oda hozzád, ha magad voltál az, aki fölényes emberi elmédre hivatkozva hátat fordítottál Neki. Te kell fölkeressed Őt, ha vissza akarsz Hozzá térni. Könnyen megleled, ha igaz és tiszta benned a szándék. Ha nem sértett hiúságotat és csalódott önzésedet akarod Neki elpanaszolni, hanem egyszerűen csak látni akarod Őt s megnyugodni abban, hogy van.

Ott leled mindig, a műhelyében. A vízcseppben, amit számodra alkotott. Csak nyisd ki a szemedet jól. Megtalálod a fűszálban, amikor éppen nő. A virágban, mikor a szirmait bontja. A pillangóban, ahogy szárnyra kél. Ott dolgozik.

És ha elég tisztán és elég egyszerűen állasz meg előtte, levette minden magadra aggatott bohóc-cicomát, amit társadalompolitikának, tudománynak vagy előítéletnek nevezel: akkor talán reád is néz. Talán még reád is mosolyog. Mélységesmély, szelíd művész-szemével végigsimogat és azt mondja:

- Bizony látom, rossz bőrben vagy fiam. Ideje volt, hogy visszatérj közénk.

A szeretet és a szelídség radikálisusával

„Nincs befejezett múlt, a történelem mindig velünk van. A kérdés az, hogy ránk bíz-e valamilyen feladatot.” **Visky András** erdélyi íróval, a centenáriumra készült Trianon-kantáta szövegírójával beszélgettünk.

Visky András erdélyi magyar író, drámaíró, egyetemi tanár, színházi teoretikus. A Kolozsvári Állami Magyar Színház dramaturgia, művészeti vezetője, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színház és Film Karának professzora. 1957-ben született Marosvásárhelyen, sokgyermekes református lelkészcsaládban. Édesapja, a köztisztviselő álló református lelkész, Visky Ferenc volt, akit az 1956 utáni ideológiai tisztogatás politikája idején, 1958-ban 22 év börtönbüntetésre ítélt a román kommunista vezetés (ebből hat évet le is töltött). Nem sokkal ezután feleségét, Visky Júliát és gyermekeit – köztük az ekkor két éves Visky Andrást – a Bărăgan-alföldi táborba internálták. András itt, a Duna-deltában tanult meg egyszerre két nyelven, románul és magyarul beszélni. Miután édesapja 1964-ben szabadult, a család is hazatérhetett kényszerlakhelyéről. Meghurcoltatásuk és szenvedéseik később meghatározó témájává váltak Visky András alkotói munkásságának is. Darabjait angol, német, magyar, bolgár és román nyelvterületen egyaránt játsszák. Gyöngyösi Levente Kolozsvárról elszármazott zeneszerzővel közös Trianon-kantátájukat a Pécsi Filharmonikusok felkérésére írták.

Fel lehet-e olyan közösségi traumát dolgozni, mint amilyen Trianon? Lehetséges-e a feloldozás?

– Színházi értelemben a feloldozás a történet pontos és közösségben átélhető elmondását, illetve rekonstruálását jelenti. A történetet a magunk, a közösség történeteként szükséges elfogadnunk ahhoz,

hogyan katarzis származzon belőle. Elsőrendűen az a kérdés, hogy a saját történetünk-e Trianon, vagy pedig arctalan nagyhatalmaké.

Az Ön családjára hogyan hatott a trianoni döntés?

– Apám éppen 1918-ban született, így neki nem volt közvetlen tapasztalata az új impérium megszületéséről, nekem meg – minthogy egyik részről sem ismertem a nagyszüleimet – még az ő elmesélésük révén sem adatott meg részesülni ebből a rettenetből. A családom budapesti részétől mi, partiumiak, szinte teljesen elszakadtunk. Most is vannak Magyarországon rokonaim, első és másodunokatestvéreim akár, akiket nem ismerek. Az új országhatár számunkra a család egészét érintő fogság és a börtön folytatásaként funkcionált.

Nagymamám budapesti temetésére sem jöhettünk el. Számomra ez feldolgozhatatlan hiány. Egy közösség számára megkerülhetetlenül fontos, hogy a nagyszülők vagy egyáltalán az idősebbek elmeséljék a saját történeteiket, mert a történelem csak alulnézetből egzisztenciális tapasztalat. Ha csak felülnézetből látom a történelmet, az szétfeszíti a lelket, mert a történelem politikai-hatalmi elmesélése soha nem jut nyugvópontra. Ennek többféle változatát, ráadásul több nyelven is hallom folyamatosan, hiszen Kolozsváron élek.

Hogyan lehet túljutni azon a ponton, hogy a történelmi folyamatok áldozatává lettünk?

– Én elfogadhatónak tartom, ha valaki áldozatnak fogja fel magát vagy a családját. A történelemnek vannak olyan időszakai, amelyeket nem tudunk leírni másként, csak mint Isten-hiányt. Hívő nézőpontból inkább az a kérdés, hogy a mi történetünk Isten-történet-e vagy sem. Vagyis elfogadjuk-e a saját múltunkat – és akkor Isten leszáll közénk. A történetek elfogadása nem azonos azzal a fatalista attitűddel, hogy „ha Trianon végbement, akkor az Isten akarata volt”. Az viszont, hogy egy személy vagy egy nemzet közel kerüljön a szerető Istenhez, és át is tudja élni az Ő közelségét, biztos, hogy akarata Istennek. Az elfogadás tehát nagyon is kreatív gesztus: azt a kérdést veti fel, hogy Isten közvetlen jelenlétében ránk bízott-e a történelem valamilyen feladatot, amelyben az identitásunkat artikulálhatjuk és gazdagíthatjuk. Mert a valóságos identitásunk nem abban válik teljessé, hogy majd valakik igazságot tesznek Trianon ügyében. Az ilyen igazságtétel a viszonylagos igazságok terepén van. Minden történelmi igazság valaki más nézőpontjából igazságtalanság. Ezek a megváltás hiányának a pusztító igazságai.

Ön milyen feladatra talált így rá?

– A szüleim 1946-ban átszökték a határt Kelet felé, Romániába jöttek vissza. Ez olyan erősen meghatározta az identitásomat, hogy bennem sosem

vetődött fel, hogy el kellene hagyni azt a közösséget, amelybe beleszülettem. A családomból senki nem tette meg egészen 1990-ig. Itthon vagyok, tele jobbnál jobb feladattal.

Ez a felelős magatartásról szól?

– Egy felnőtt ember számára az a legfontosabb, hogy álljon ellen mindenféle politikai brutalizálásnak, ami egy létező vagy sokak számára nem is ismert traumára akar fölépíteni egy leegyszerűsített üzenetet. Ehhez a védettséghez az embernek egy számára bizalmi közösségben kell élnie, nagyon élesre metszett, de irgalmas tükrök között, amelyek megmutatják őt önmagának, és ez fölemeli és boldoggá teszi őt.

Ez szabad embert feltételez...

– A diktatúra függővé tesz. A második világháború óta több nemzedék is diktatúrafüggő, mi is azok vagyunk. Ez azt jelenti, hogy ha le akarják venni a vállunkról a politikai gondolkodás terhét, akkor mi gondolkodás nélkül át is adjuk – ez a zsigeri reakciónk, mert így szocializálódtunk. A diktatúra még az önpusztítás szabadságát is elveszi tőlünk, miközben elpusztítja emberségünket. Ezzel az örökséggel nem sikerült rendesen szembenéznünk.

Miben nyilvánul meg a függőség egészen konkrétan?

– A függőséghez hozzátartozik az a törekvés, hogy kifejléssük a valóság megtagadásának különböző technikáit, ezért olyan nagy bennünk a vágy a mítoszok iránt. Éppen úgy, ahogy egy függőségben élőben, aki alternatív valóságok megalkotásán fáradozik. Ilyen alternatív valóságok konkurálását és olykor konfliktuális beszédmódjait érzékelem, legfőképpen pedig a szélsőséges méreteket öltő társadalmi bizalmatlanságot.

A másik ember közelsége nem az öröm, hanem a szorongás forrása számunkra, főként, ha valamilyen értelemben másként gondolkodónak látjuk őt. Vajon min alapszik ez az elképesztően szélsőséges bizalmatlanság, ami még egyházközösségeken belül is ugyanúgy érzékelhető? Holott a koinónia, bizony, azt jelenti, hogy én kész volnék meghalni is akár a másikért. Erdélyben sem jellemzőbb a bizalom, mint Magyarországon?

– Erdélyben sok minden másképpen van. Az Erdélyben élő magyarok – csakúgy, mint az anyaországiak – nagyon sokfélék. Egészen más annak a magyarnak a világérzékelése, aki többségi román környezetben, annak, aki egy soknyelvű városban, és annak, aki többségi és erős anyanyelvi közösségben él. Úgy tűnik nekem, hogy az anyaországiaknak nehéz elfogadniuk ezt a sokféle Erdélyt. Pedig már a két világháború között sem egyarcú Erdéllyel volt dolgunk. A Tamási-féle modernista Erdély, annak minden ellentmondásával egészen más volt, mint a Wass Albert-féle nosztalgikus Erdély. Nemrég néztem meg a diákjaimmal az *Emberék a havason* című Szóts

István-filmet, ezt az 1941-ben készült remekművet. Megjelenik benne az a megkerülhetetlen és termékeny fölvetés, hogy van egy mítoszi Erdély, amely Messiásokat szül, és arra vár, hogy az ország felszabadítói legyenek, miközben már fel is osztották az erdőket az új, profitelvű vállalkozók között, következésképpen az érintetlen régi világ erdőpásztorai meg az új világ favágói feloldhatatlan konfliktusba kerülnek egymással és a közbirtokosságok hagyományos intézményeivel. Holott ezek is, azok is székelyek mind.

Kós Károly a Trianon utáni transzilvanista gondolkodást megalapozó 1920-as, *Kiáltó szó* című röpiratában azt állítja, hogy ami Trianonban történt, az politikai értelemben elkerülhetetlen volt. Ez az Erdély nem az, mint ami az anyaország képzetében él – az anyaország nem is ismeri ezt a társadalmat. *Kós Károly* szerint a legjobb az lenne, ha Erdély nem egy nemzetállam részeként élne tovább, hanem Svájc mintájára kantonállam jönne létre – erre nézve a trianoni béketárgyalásokon volt is próbálkozás. Jó volna, ha nem egy Bukarest–Budapest híd alatt lagnánk mi, erdélyiek, olykor kifejezetten hajléktalanokként, hanem a saját utunkat járnánk, saját jogon, nemzettársaink szabad támogatásával.

A történelem igazságtalan – mondta. Lehet mégis tanulsága a történeteknek?

– Van egy kiváló komparatista barátom, román származású, a Chicagói Egyetemen nagyhírű professzora, aki azt állítja, igenis, igazságtalan volt a felosztása az országnak, de egy háború mikor tett igazságot? A vesztesnek nem igazságot szolgáltatnak, a vesztest büntetik. Egy háborútól, ami az emberi gonoszság esszenciális megnyilvánulása, azt elvárni, hogy igazságot teremtsen számunkra, filozófiai önellentmondás.

A magyar politikum már akkor elveszítette a második világháborút, amikor elkezdte. Úgy fogta fel, hogy bármilyen morális árat kifizethet a revízió nevében. Ebből a morális dilemmából egy Nagy-Magyarország keretei között sem lehetett volna jól kijönni.

Említette a pontos elbeszélés hatalmas téjét. A „magyar Golgota-szerű” kis narratívákban a történetünk főszereplője nem Isten, hanem a magyar nemzet. Ez már az Ön által említett mitologizáló folyamat része. Nem lehetne ebehyett a kereszténységre értelmezési keretként tekinteni, amely valóban gyógyító lehet, hiszen a veszteségnél is jóval nagyobb távlatot nyitó narratívára épül?

– A Madarasi-Hargita több hegycsúcsán is kialakult egy-egy nosztalgikus kegyhelye a képzeletbeli Nagy-Magyarországnak. Kopjafákkal, Nagy-Magyarországtérképekkel, zászlókkal, sok száz koszorúval, keresztre feszített országtérképpel díszítve. Ott minden az

igazságtalanságról, de nem csak, a magyarságról mint Európa Krisztusáról üzen. A múltban élés giccsmennysországa – szívszorító. Mindenki felkent szakértője Trianonnak, csakúgy, mint a focinak. Ami azt is jelenti, hogy nem tudjuk megbeszélni a dolgokat, mert kizárólagos igazságok, rozoga összeesküvéselméletek csapnak össze szenvedélyesen. A valóság elhárításának a szentélyei ezek, attól tartok. Az evangéliumi gondolkodás önismeretre és valóságismeretre szólít fel, olykor kifejezetten kemény szavakkal.

Mit jelent az evangéliumi gondolkodás? A hívő ember számára az az alapkérdés, hogy Isten része-e a történelemnek vagy sem. Elfordult tőle, magára hagyta az embert kiszolgáltatva őt önnön gátlástalanságának, vagy itt van velünk és igazságot tesz?

– A szeretet Istene számon tartja az övéit. Ez a számon tartás olykor meghaladja a mi fogalmainkat és a gondolkodásunk határáig juttat el bennünket, de talán éppen ezt írják le a ’bizalom’ vagy a ’hit’ szavak. Mi egyszerre élünk ebben a világban és az Isten országában, egyszerre bírunk mindennel és egyszerre nem bírunk semmivel. Ha például Isten megengedi évtizedeken vagy évszázadokon át az üldöztetést, ez semmiképpen nem függeszti fel a saját felelősségünket, sőt ellenállásra, releváns politikai cselekvésre szólít fel. Nem gondolkodhatok például a mi meg az azok dichotómiájában, a másik emberre csak mint testvére tekinthetek. Ebből igazságosság fakad politikai értelemben is, például megjelenik a társadalomban a spirituális és intellektuális értelemben felnőtt és szabad ember, aki nem engedi brutalizálni magát, akinek vannak saját gondolatai, és aki nem hűségesebb egy politikai irányzathoz, mint a saját Istenéhez.

Ha beszélgetnénk arról, melyik közösséget hogyan érintette Trianon, azzal kitisztulhatna a seb, amely szembenállásokat szül?

– Az egészséges társadalom mindig kész önmaga átvilágítására és a jóvátételre. A történelem, persze, nem teszi lehetővé, hogy valamiféle zéróponthoz térjünk vissza. Az emberi idő lineáris idő, az isteni idő pedig egyetemes jelen idő. Ha az emberi idő nem része ennek az egyetemes jelen időnek, az borzasztó neurózisokat okoz a társadalom és az egyén számára is. Azzal, hogy a politikum nullpontokhoz vezet vissza bennünket, azt üzeni, hogy ami azelőtt volt, teljes mértékben értéktelen. Vagyis, amit a diktatúrában éltél, az nem is volt élet, ez pedig fennhéjázó és gonosz üzenet. Lehetetlen a múltat eltörölni, a mi történelmünk az is, ami nehezen emészthető meg. Amennyiben fölismerjük, hogy a múlt saját identitásunkká vált, a közös gondolkodás és indulatmentes beszélgetés igénye is megszületik bennünk. Író vagyok, színházban dolgozom, sok erőt merítek abból, hogy az irodalom hisz a velünk történő

dolgok elbeszélhetőségében és továbbadhatóságában, ezt elsőrendű feladatként gondolja el.

A *Ki Erdély?* című elbeszélésemben komolyan eljátszom a címben feltett kérdéssel, amelyre a válaszom az, hogy Erdély a szabad embereké. Ahol nincsen szabadság, ott az otthonléttudat is lehetetlen. Arra kellene törekednünk, hogy otthon érezzük magunkat a saját országunkban, mert ez a szó valódi értelmében politikai szubjektummá tesz. Ez a megtörtség elfogadását jelentené, ami sokak számára a beletörődéssel egyenlő.

Ha az ember csak azt tudja megfogalmazni, hogy mit veszített, de azt nem, hogy mit nyert, akkor ez, bizony, hitetlen értelmezése a történelemnek. Ehelyett a történelem nagyvonalú, hívő és irgalmas értelmezésére lenne jó törekednünk. Ha nem így teszünk, akkor csak vesztese tudunk lenni a népek történelmének. Imádunk vesztesek lenni, ebben a pogány gondolatban vagyunk talán a legjobbak. Az, hogy a történelemben alig vagy csak elvétve lehetségesek igazságos döntések, éppen azt mutatja meg, hogy az igazságosság elképesztő nagy ajándéka tud lenni az embernek, és ez általában meglepetésszerűen és, úgy tűnik, sokszor kívülről tör ránk.

Honnan?

– Vannak időszakok, amikor vakok vagyunk, és még a gonoszságnak is lehet össznépi konszenzusa. De a nyugati kultúrában és az egyház történetében is vannak nagy megújulásmomentumok. Ezek nem a társadalomtól elzárt kinyilatkoztatások, épp ellenkezőleg – a reformáció is ilyen volt. Mindig van egy Illés próféta, egy maradék, amely nem azonosul a gonoszsággal, amelyet látszólag mindenki fenntartások nélkül támogat. Olykor az ítélet radikális mondataival állnak elő ezek az Illések, szembemennek a többségi akarattal is akár, sőt, vállalják a tévedés kockázatát is. Én hiszek abban, hogy a szeretet és a szelídség értelmet ad a kimondott szavaknak, a küzdelmesen megformált mondatainknak. A szóhasználatunk mi magunk vagyunk. Azt tapasztalom például, hogy a Trianon-kérdés pusztán szóba hozása az embert szélsőjobbra pozicionálja. Nevetni kellene ezen, de nem lehet, az abszurd mi magunk vagyunk.

A kiszolgáltatott jelentések nagy írója számomra *Samuel Beckett*. Ő az utolsó drámaíró a 20. században, akinek a színház még Isten-kérdés volt. Utána a színház megszűnik valódi metafizikai eseménnyé lenni. Beckett nem hitt abban, hogy a nyugati kultúra meg tud újulni önmagában, azt állította, hogy csak kívülről, egy új kinyilatkoztatás meghallása és elfogadása hozhat morális megújulást. Mi más volna a Godot-ra várva eseménytelen cselekménye, mint a kinyilatkoztatásra való várakozás?

Hogyan kerülhet egy lapra az abszurd és a kinyilatkoztatás?

– A nyugati kultúrában az az erős érzület született meg az ő idejében, hogy a két világháború szellemi pusztításaiból nem lehet csak azzal a következtetéssel kijönni, hogy valami hiba történt a gépezetben. Nem, a gépezet esszenciálisan hibás, ezért a történeteket el kell helyezni egy tágabb, a megváltás szükségességét ismét fölvető történetben. Beckett már nem hisz abban, hogy a fenntartások nélkül bálványozott szellemi kultúrában volna a megváltás, hiszen az nyilvánvalóan elárulta és magára hagyta az emberiséget. Lehet Mozartot zongorázva vagy Bachot dúdolva is gyerekeket ölni, és ezt soha nem gondoltuk volna, mert azt hittük, hogy a kultúra nagy teljesítményei mintegy megnevesítik az embert. Ezért állítja a beckett dráma, hogy meg kell állnunk, át kell gondolnunk ismét önmagunkat, a lehető legélesebb kérdéseket kell föltennünk magunknak a végletesen relativizálódott etikára vonatkozóan például, amely az erős ember kontrollált igazsága lett. A beckett várakozás nem tétlenséget, hanem a szembenézés igényét jelenti.

A kinyilatkoztatás forrása ma mintha a politikai kommunikáció lenne – az legalábbis így tekint magára. Miért teheti?

– A politika jórészt a statisztikára szorította magát: nagyon veszélyes korban élünk, mert egyre pontosabban mérhetőek a dolgok, így a társadalom ijesztő mértékben befolyásolható. Azonnal eljutnak üzenetek tömegekhez, és az üzenet csatornáit hatékonyan ellenőrizhetők, meg kell tehát hatalmi eszközökkel szerezni őket. Veszélyes kor, de ez a mi korunk. Mi akartuk, hogy így legyen, a számítógép sokkal közelebb van hozzánk, mint a szerelmünk vagy a házastársunk.

Mérhetőségről beszél, pedig a média talán sosem volt ennyire biedelmekkel átitatott...

– A média új vallási teret alkotott meg, és vallásos módon működik, hiszen megtalálhatom benne, amire szükségem van. Valóságokat hoz létre, és én ezeket az álvalóságokat hittel magamhoz veszem. Ezért a valóságosságra való törekvés komoly feladattá vált számunkra, gondolkodó emberek számára a legkivált. Ahogy szóba állunk emberekkel, vagy ahogy megpróbáljuk bevonni őket egy közvetlen beszélgetésbe. Ma már nem érveket, tisztán megfogalmazott mondatokat, hanem linkeket vágunk egymás fejébe. Önmagunkat, saját személyiségünket is készek vagyunk felfüggeszteni a kizárólagos igazságok nevében. Én ezt nem vagyok hajlandó elfogadni. Ha tehetem, és sokszor teszem, beszélgetek. A színházat sem önmagában való célnak tartom, hanem kiindulópontnak. Az előadás az ajtó megnyitása egy lényeges beszélgetés irányába. A Trianon-émlékét is

így fogom fel, társadalmi beszélgetésnek és, bizony, nagy adósságnak.

Bátor ember, aki nem csak azzal áll szóba, akivel eleve egyetért...

– Törekednünk kell olyan közegekben élni, mozogni és odaadón beszélgetni, amelyek idegennek mutatkoznak előttünk. Ez nem bátorság kérdése, hanem létkérdés. A saját nyelvünket kell áthelyeznünk olyan kontextusba, ahol kiderülhet, hogy nem bír valódi jelentésekkel, amit mondunk, hanem csak ismételtetjük a magunkét. Ha erre nem törekszünk, akkor Trianon is önmagát replikáló, folyamatos belső Trianonná válik, és ismét tovább szakad az ország. Ez a méreg állandóan hömpölyög, mert hagyjuk, és mert perverz örömet okoz a sötét energiákat elszabadító ellenségeskedés.

Ön szerint mi a nemzet?

– A nemzet nem absztrakt és arctalan sokaság, hanem erős közösségek hálózata. A közösségek nem szembenálló entitások, hanem az együttműködés művelői. Egy erős identitással bíró közösség elsőrendűen nem az önvédelemre rendezkedik be, tájékozódását nem a félelem motiválja, hiszen úgy érzi, neki van mit adnia, és ebben a nagyvonalúságban örömét leli.

*Jakus Ágnes
parokia.hu*

„A vers számomra a naplóirás egyfajta formája. Elég sokat utazom, több vers is szerepel a könyvben, amit repülőn írtam. Ezek a szövegek úgy naplószerűek, hogy egyébként nem írok naplót, de folyamatosan jegyzetelek. Egy könyvet mindig magamévá teszek, telefirkálom jegyzetekkel, nem is tudom kölcsönadni utána. A verseknek a sokszínűsége valószínűleg abból is fakad, hogy hét- vagy nyolcévnyi verset tartalmaz a könyv. Vannak olyan versek, amiket a drámáimból metszettem ki, a legtöbb darabom a szabadvers közelében születik.”

„Transz-szilván figura vagyok, sehol sem vagyok igazán otthon, de Erdélyben mégis otthon vagyok.”

Visky András: Ámen

Embernek Fia, amikor befelé forduló tekintettel azt mondjuk: Ámen,
és fölemelkedünk a helyünkről, és kiegyenesedünk;

amikor Áment mondunk annak jeléül, hogy nem hallgattunk el előled semmit,

és egy kevés ideig még így állunk színed előtt az ég visszhangjait hallgatva;

azt mondjuk: Ámen, magunk is visszhangok visszhangjaként,

Egyetlen romolhatatlan szóban elismételve újra mindazt, ami előttünk végbement,

Elvégeztetett, mondjuk, amikor így szólunk: Ámen, de pusztai vándorlásunk végére nem jutottunk még; Legyen meg a te akaratod, kérjük, amikor így szólunk: Ámen,

de tehetetlen félelemmel tekintünk tudatlan gyermekeinkre;

A te nevedre térjen dicséret és dicsőség, ismételjük, amikor így szólunk: Ámen,

de saját népszerűségünk oltárán bőszesen áldozunk.

Téged szólítunk, aki Ámen vagy, Megváltónk, kiejtjük még egyszer a szent nevet,

Megérkezünk legvégül Tehozzád, azt mondjuk fennen: Ámen a nagy gyülekezetben is,

hogy egyetlen szóban jusson az Atya elé, amit megnevezni képtelenek vagyunk;

hogy az ima kapuja be ne zárattasék, amikor legbelső szobánkból kilépünk;

hogy meghallgattatásunk reménységét egyedül a Te személyedhez kössük;

hogy félelmeinkben hit, hitünkben pedig félelem lakozzék;

hogy saját igazságunkat mindenkor készek legyünk feladni a szeretet készítésére;

hogy megaláztatásainkat ne öröm nélkül viseljük;

hogy nyitva maradjon az angyalok előtt az ég kapuja.

Ámen, mondjuk a Teremtő Istenért, aki atyánk,

Ámen, mondjuk a testté lett Fiúért, aki egy lett közülünk.

Ámen, mondjuk a vigasztaló Lélekért, aki meg nem szűnik esedezni érettünk.

Ámen, mondjuk, Ámen, így szólunk, Ámen.

Gyülekezeti Krónika

A keresztség sákramentumában részesült:

Balog István és Oláh Tímea Zita leánya: **Hanna Melodi**

„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, anyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged. Mert én, az Úr vagyok a te Istened.” (Ézsaiás 43,1–3)

Gyülekezetünkben elhunytak és eltemettek:

Kiss Jánosné, született Hegedűs Erzsébet 64 évet élt asszonytestvérünk – Sarkad, Nagykert u. 37. sz. alatti lakos. Vigasztaló ige: Jób 5,17–18: „Bizony boldog az az ember, akit Isten megfedd! A Mindenható fenyítését ne vedd meg! Mert ő megsebez, de be is kötöz, összeérzűz, de keze meg is gyógyít.”

2Korinthus 5,1: „Tudjuk pedig, hogy ha földi sátorunk összeomlik, van Istentől készített hajlékunk, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyei házuk.”

Kiss Lajosné, született Puskás Róza 96 évet élt asszonytestvérünk – Sarkad, Szalontai u. 79/b. sz. alatti lakos. Vigasztaló ige: 1Korinthus 13,13: „Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.”

Filippi 4,5–9: „A ti szelídségetek legyen ismert minden ember előtt. Az Úr közel! Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt; és Isten békeessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban. Egyébként pedig, testvéreim, ami igaz, ami tisztességes, ami igazságos, ami tiszta, ami szeretetreméltó, ami jóhírű, ha valami nemes és dicséretes, azt vegyétek figyelembe! Amit tanultatok és átvettetek, hallottatok és láttatok is tőlem, azt tegyétek, és veletek lesz a békeesség Istene!”

A Mindenható Isten enyhítse a gyászolók fájdalmát!

„Nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.”
(2Timótheus 1,7)

Kedves Testvérek!

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Elnökségi Tanácsa állásfoglalásának, valamint Magyarország Kormánya rendeleteinek megfelelően a **Templomban / Gyülekezeti teremben** tartjuk **istentiszteleti alkalmainkat**. Szeretettel hívunk és várunk mindenkit, de tisztelettel kérjük a **biztonsági óvintézkedések** betartását:

Mindenki **arcmaszkban** érkezzen az istentiszteletre. **A templom első és hátsó bejáratánál kézfertőtlenítőt** helyezünk el a szükséges személyi higiénia biztosítására. A biztonságos távolság megtartása érdekében **előre kijelöltük az ülőhelyeket**.

Megértésüket és támogató hozzáállásukat szeretettel köszönjük.

HAGYOMÁNYOS ÉS ONLINE ALKALMAINK

Reggeli csendes percek: a hét minden napján – www.facebook.com/Sarkad-Belvárosi-Református-Egyházközség

Intézményi reggeli áhítat és munkatársi Biblióra a Gyülekezeti teremben: szerda és csütörtök reggel 7:30

Imaközösség és Hétközi Biblióra a Gyülekezeti teremben: szerda délután 4 óra

Vasárnapi Istentisztelet a Templomban: vasárnap délelőtt 10 óra

Gyermek-istentisztelet: vasárnap de. 10 óra

Ifjúsági Biblióra: szombat du. 4 óra

Istentisztelet Újszalontán: hónap első vasárnap du. 14:30

Online Istentisztelet csütörtökönként a Sarkad TV-vel közösen –

<https://www.facebook.com/tv.sarkad>
www.facebook.com/Sarkad-Belvárosi-Református-Egyházközség

Nőszövetség: hónap első kedd du. 4 óra – a Gyülekezeti teremben

„Közeledjétek az Istenhez és Ő közeledni fog hozzátok.” (Zakab 4,8)

ÖRÖKÉLET VASÁRNAPJA 2020. NOVEMBER 22.

Megemlékezünk azokról a szeretteinkről,
akik a mögöttünk lévő évben mentek el a
minden élők útján

Advent

Vasárnapi gyertyagyújtások

2020. nov. 29.; dec. 6.; 13. és 20.
de. 10 óra

Kárpát-medencei Imanap

2020. december 6. vasárnap
15 óra

Ezeket kérem számodra:

„Nem azt, hogy soha ne érjen szenvedés,
sem azt, hogy elkerüljenek a feladatok.
Még azt sem kérem, hogy utadat rózsák szegjék,
és hogy könny soha ne csurogjon végig arcodon,
vagy hogy soha ne tapasztald meg, mi a fájdalom.
Mindezt nem kívánom neked.

Ha így lenne, a könnyek nem tudnának
új felismeréshez vezetni,
a fájdalom nem ötvözne nemesre.

Mély békességet kívánok neked,
mint a hullámverés ritmikus zenéje.

A szélzúgás mély békességét kívánom neked,
ahogy aláfesti a csendet.

A dombhajlatok felett eláradó békességgel
köszöntelek. Az éjszaka ragyogó csillagainak békéje
vegyen körül!”

(Ősi ír áldás)

Karácsonyi Istentiszteletek

Bűnbánati alkalom:

2020. dec. 23. du. 4 óra

Szenteste: 2020. december 24.
du. 4 óra

Karácsony I. nap de. 10 óra

Ünnepi Úrvacsorás Istentisztelet
Újszalontán du. 14:30

Karácsony II. nap de. 10 óra

Ünnepi Istentisztelet

Óévi Hálaadó Istentisztelet és PPT vetítés

2020. december 31. du. 4 óra

Újévi Ünnepi Istentisztelet

2021. január 1. 10 óra

Ajándékozzunk szeretetet!

A Magyar Református Szeretetszolgálat
azoknak a gyermekeknek kíván örömet szerezni,
akiknek karácsonykor semmi sem jutna.

Belvárosi Karangyű

A Sarkad-Belvárosi Református Egyházközség
időszakosan megjelenő lapja

Szerkesztő-bizottsági tagok:

Koncz-Vágási Katalin és Koncz Zsolt lelkipásztorok
Dr. Taybani Jamal gondnok

Péntek István és Zanócz István presbiterek
Felelős kiadó: az egyházközség elnöksége

5720 Sarkad, Veress Sándor u. 15.

Telefon: 20/429 – 1285

E-mail: sarkad-belvaros@reformatus.hu

Web: www.reformatus-sarkadbelvaros.hu

www.facebook.com/Sarkad-Belvárosi-Református-Egyházközség